

ROZSUDEK SOUDU (pátého senátu)

8. října 2008*

Ve věci T-69/04,

Schunk GmbH, se sídlem v Thale (Německo),

Schunk Kohlenstoff-Technik GmbH, se sídlem v Heuchelheim (Německo),

zastoupené R. Bechtoldem a S. Hirsbrunnerem, poté R. Bechtoldem, S. Hirsbrunnerem
a A. Schädlem, avocats,

žalobkyně,

proti

Komisi Evropských společenství, původně zastoupené F. Castillem de la Torre
a H. Gading, dále F. Castillo de la Torrem a M. Kellerbauerem, jako zmocněnci,

žalované,

* Jednací jazyk: němčina.

jejímž předmětem je jednak návrh na zrušení rozhodnutí Komise 2004/420/ES ze dne 3. prosince 2003 v řízení podle článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (Věc C.38.359 – Výrobky na bázi uhlíku a grafitu k elektrickým a mechanickým aplikacím), a podpůrně návrh na snížení pokuty uložené žalobkyním uvedeným rozhodnutím, a jednak vzájemná žaloba Komise směřující ke zvýšení uvedené pokuty,

SOD PRVNÍHO STUPNĚ
EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ (pátý senát),

ve složení M. Vilaras (zpravodaj), předseda, M. Prek a V. Ciucă, soudci,
vedoucí soudní kanceláře: K. Andová, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 27. února 2008,

vydává tento

Rozsudek

Skutkový základ sporu

¹ Schunk Kohlenstoff-Technik GmbH (dále jen „SKT“) je německý podnik vyrábějící výrobky na bázi uhlíku a grafitu za účelem jejich použití v odvětví elektřiny a mechaniky.

SKT je dceřinou společností Schunk GmbH (dále jen dohromady „Schunk“ nebo „žalobkyně“).

- 2 Dne 18. září 2001 se zástupci Morgan Crucible Company plc (dále jen „Morgan“) setkali se zástupci Komise, aby jim navrhli svoji spolupráci za účelem prokázání existence kartelu na evropském trhu výrobků na bázi uhlíku k elektrickým a mechanickým aplikacím a požádali o shovívavost na základě sdělení Komise 96/C 207/04 o neuložení nebo snížení pokut v případech kartelových dohod (Úř. věst. C 207, s. 4, dále jen „sdělení o spolupráci“).

- 3 Dne 2. srpna 2002 Komise na základě článku 11 nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962, prvního nařízení, kterým se provádějí články [81 ES] a [82 ES] (Úř. věst. 13, s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3), zaslala společnostem C. Conradty Nürnberg GmbH (dále jen „Conradty“), Le Carbone-Lorraine (dále jen „LCL“), SGL Carbon AG (dále jen „SGL“), SKT, Eurocarbo SpA, Luckerath BV a Gerken Europe SA žádosti o informace týkající se jejich jednání na relevantním trhu. Dopis zaslaný společnosti SKT se týkal rovněž činností podniku Hoffmann & Co. Elektrokohle AG (dále jen „Hoffmann“), který Schunk koupila dne 28. října 1999.

- 4 Dopisem ze dne 2. září 2002 SKT informovala Komisi o svém úmyslu spolupracovat v rámci správního řízení a ověřit, zda by kromě odpovědi na žádost o informace mohla Komisi sdělit další užitečné informace, s ohledem důkazy, které daný orgán již měl k dispozici.

- 5 Poté, co dne 5. října 2002 obdržela německé znění žádosti o informace, SKT dopisem ze dne 25. října 2002 odpověděla na uvedenou žádost.
- 6 Dne 23. května 2003 zaslala Komise na základě informací, které jí byly sděleny, oznámení námitek žalobkyním a dalším dotčeným podnikům, tedy Morgan, Conradty, LCL, SGL a Hoffmann.
- 7 Po slyšení dotčených podniků, s výjimkou Morgan a Conradty, přijala Komise rozhodnutí 2004/420/ES ze dne 3. prosince 2003 v řízení podle článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (Věc C.38.359 – Výrobky na bázi uhlíku a grafitu k elektrickým a mechanickým aplikacím) (dále jen „rozhodnutí“). Shrnutí rozhodnutí bylo zveřejněno v Úředním věstníku ze dne 28. dubna 2004 (Úř. věst. L 125, s. 45).
- 8 Komise v rozhodnutí uvedla, že podniky, kterým je rozhodnutí určeno, se účastnily jediného a trvajícího porušení čl. 81 odst. 1 ES a ode dne 1. ledna 1994 čl. 53 odst. 1 Dohody o Evropském hospodářském prostoru (EHP), které spočívalo v přímém či nepřímém určování prodejních cen a jiných obchodních podmínek použitelných na zákazníky, v rozdělení trhů, zejména prostřednictvím přidělování zákazníků, a v koordinování jednání (množstevní omezení, zvýšení cen a bojkoty) proti soutěžitelům, kteří nebyli účastníky kartelu (bod 2 odůvodnění rozhodnutí).
- 9 Rozhodnutí obsahuje následující ustanovení:

„Článek 1

Následující podniky porušily ustanovení čl. 81 odst. 1 [ES] a od 1. ledna 1994 ustanovení čl. 53 odst. 1 Dohody o EHP tím, že se v uvedených obdobích účastnily souboru dohod

a jednání ve vzájemné shodě v odvětví výrobků na bázi uhlíku a grafitu k elektrickým a mechanickým aplikacím:

- [Conradty], od října 1988 do prosince 1999;
- [Hoffmann], od září 1994 do října 1999;
- [LCL], od října 1988 do června 1999;
- [Morgan], od října 1988 do prosince 1999;
- [Schunk], od října 1988 do prosince 1999;
- [SGL], od října 1988 do prosince 1999.

Článek 2

Za protiprávní jednání uvedená v článku 1 se ukládají následující pokuty:

- [Conradty]: 1 060 000 eur;
- [Hoffmann]: 2 820 000 eur;
- [LCL]: 43 050 000 eur;
- [Morgan]: 0 eur;

– [Schunk]: 30 870 000 eur;

– [SGL]: 23 640 000 eur.

Pokuty jsou splatné ve lhůtě tří měsíců od oznámení tohoto rozhodnutí: [...]

Po uplynutí uvedené lhůty jsou automaticky splatné úroky podle sazby použité Evropskou centrální bankou pro její hlavní refinanční operace k prvnímu dni měsíce, v němž bylo toto rozhodnutí přijato, zvýšené o 3,5 procentního bodu.“ (*neoficiální překlad*)

- 10 Pokud jde o výpočet pokut, Komise kvalifikovala protiprávní jednání jako velmi závažné, vzhledem k jeho povaze, dopadu na trh EHP ve vztahu k dotčeným výrobkům, ačkoli jej nelze přesně změřit, a na rozsah relevantního zeměpisného trhu (bod 288 odůvodnění rozhodnutí).
- 11 Za účelem zohlednění zvláštního významu protiprávního jednání jednotlivých podniků, které se účastnily kartelu, a tedy jeho skutečného dopadu na hospodářskou soutěž Komise rozdělila dotčené podniky do tří kategorií v závislosti na jejich relativním významu na relevantním trhu určeném jejich podíly na trhu (body 289 až 297 odůvodnění rozhodnutí).

- 12 V důsledku toho byly LCL a Morgan, považované za dva největší subjekty s podíly na trhu přesahujícími 20 %, zařazeny do první kategorie. Schunk a SGL, jež jsou středně velké hospodářské subjekty s podíly na trhu mezi 10 a 20 %, byly zařazeny do druhé skupiny. Hoffmann a Conrady, považované za malé hospodářské subjekty z důvodu podílů na trhu nepřesahujících 10 %, byly zařazeny do třetí kategorie (body 37 a 297 odůvodnění rozhodnutí).
- 13 Na základě předcházejících úvah Komise určila výchozí částku stanovenou v závislosti na závažnosti protiprávního jednání na 35 milionů eur pro LCL a Morgan, 21 milionů eur pro SGL a žalobkyně a 6 milionů eur pro Hoffmann a Conrady (bod 298 odůvodnění rozhodnutí).
- 14 Pokud jde o dobu trvání protiprávního jednání, měla Komise za to, že všechny dotčené podniky se dopustily dlouhodobého protiprávního jednání. Kvůli době trvání protiprávního jednání dosahující jedenácti let a dvou měsíců Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro Schunk, Morgan, SGL a Conrady o 110 %. Pokud jde o LCL, Komise určila dobu trvání protiprávního jednání dosahující deseti let a osmi měsíců a zvýšila výchozí částku o 105 %. Výchozí částka pro Hoffmann byla zvýšena o 50 % z důvodu doby trvání protiprávního jednání dosahující pěti let a jednoho měsíce (body odůvodnění 299 a 300 odůvodnění rozhodnutí).
- 15 Tak byla základní částka pokuty, určená podle závažnosti a délky trvání protiprávního jednání, stanovena na 73,5 milionu eur pro Morgan, 71,75 milionu eur pro LCL, 44,1 milionu eur pro žalobkyně a SGL, 12,6 milionu eur pro Conrady a 9 milionů eur pro Hoffmann (bod 301 odůvodnění rozhodnutí).

- 16 Komise nezjistila žádné přítěžující ani polehčující okolnosti ve vztahu k dotčeným podnikům (bod 316 odůvodnění rozhodnutí) a zamítla žádost žalobkyně směřující k omezení uložené pokuty, v souladu s čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, na 10 % celosvětového obratu SKT (bod 318 odůvodnění rozhodnutí).
- 17 Pokud jde o použití sdělení o spolupráci, Morgan byla poskytnuta ochrana před pokutou, jelikož byla prvním podnikem, který Komisi upozornil na existenci kartelu (body 319 až 321 odůvodnění rozhodnutí).
- 18 V souladu s bodem D uvedeného sdělení snížila Komise společnosti LCL pokutu z výše, která by jí byla uložena, pokud by ke spolupráci nedošlo, o 40 %, společností Schunk a Hoffmann o 30 % a společnosti SGL, která začala spolupracovat jako poslední, o 20 % (body 322 až 338 odůvodnění rozhodnutí).

Řízení a návrhová žádání účastnic řízení

- 19 Návrhem došlým kanceláři Soudu dne 20. února 2004 podaly žalobkyně projednávanou žalobu.

- 20 Poté, co se změnilo složení senátů Soudu, byl soudce zpravodaj přidělen jako předseda k pátému senátu, kterému byla v důsledku toho přidělena projednávaná věc.
- 21 Na základě zprávy soudce zpravodaje se Soud (pátý senát) rozhodl zahájit ústní část řízení. Řeči účastnic řízení a jejich odpovědi na otázky Soudu byly vyslechnuty na jednání dne 27. února 2008.
- 22 Žalobkyně navrhuje, aby Soud:
- zrušil rozhodnutí;
  - podpůrně snížil částku uložené pokuty;
  - uložil Komisi náhradu nákladů řízení.
- 23 Komise navrhuje, aby Soud:
- zamítl žalobu;
  - zvýšil pokutu uloženou žalobkyním;
  - uložil žalobkyním náhradu nákladů řízení.

Právní otázky

K návrhu na zrušení rozhodnutí

- 24 Ačkoli má žaloba podaná žalobkyněmi dvojí předmět, tedy návrh na zrušení rozhodnutí a podpůrně návrh na snížení pokuty, jednotlivé žalobní důvody vznesené žalobkyněmi v jejich písemnostech jsou nicméně bez rozdílu. Žalobkyně, které byly Soudem na jednání vyzvány, aby přednesly svá vyjádření ohledně přesného dosahu jejich argumentace, v podstatě prohlásily, že jej ponechávají na posouzení Soudu.
- 25 Je třeba v tomto ohledu uvést, že námitka protiprávnosti čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a zpochybnění společné a nerozdílné odpovědnosti Schunk GmbH a SKT jasně spadají pod návrh na zrušení rozhodnutí.
- 26 Žalobkyně rovněž vytykají Komisi porušení zásady proporcionality a zásady rovného zacházení při stanovení pokuty, což *a priori* spadá pod návrh na snížení pokuty. Argumentace uvedená na podporu výše uvedené výtky nicméně skrývá zpochybnění protiprávního jednání zjištěného Komisí, a klade tedy otázku odpovědnosti dotčených podniků, jak ji vymezuje článek 1 rozhodnutí. Uvedená zpochybnění musí být tedy přezkoumána v rámci návrhu na zrušení rozhodnutí v plném rozsahu, včetně článku 1.

K námitce protiprávnosti čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17

- 27 Žalobkyně tvrdí, že čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 uděluje Komisi téměř neomezený prostor pro uvážení, pokud jde o stanovení pokuty, což je v rozporu se zásadou legality definovanou v čl. 7 odst. 1 úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (EÚLP), podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950, jak ji vykládají evropské soudy.
- 28 Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že zásada legality trestu je logickým následkem zásady právní jistoty, která je obecnou zásadou práva Společenství a která zejména vyžaduje jasnost a přesnost všech předpisů Společenství, především pokud tyto ukládají či umožňují uložit sankce, aby tak dotčené osoby mohly jednoznačně rozpoznat svá práva a povinnosti, které z nich vyplývají, a aby mohly následně přijmout odpovídající opatření (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora ze dne 9. července 1981, *Gondrand Frères a Garancini*, 169/80, Recueil, s. 1931, bod 17; ze dne 18. listopadu 1987, *Maizena*, 137/85, Recueil, s. 4587, bod 15; ze dne 13. února 1996, *van Es Douane Agenten*, C-143/93, Recueil, s. I-431, bod 27, a ze dne 12. prosince 1996, X, C-74/95 a C-129/95, Recueil, s. I-6609, bod 25).
- 29 Tuto zásadu, která je součástí ústavních tradic společných členským státům a byla zakotvena v různých mezinárodních smlouvách, zejména v článku 7 EÚLP, je nutné dodržovat jak v předpisech trestněprávní povahy, tak ve zvláštních správních nástrojích ukládajících či umožňujících ukládat správní sankce (viz v tomto smyslu rozsudek *Maizena*, bod 28 výše, body 14 a 15 a citovaná judikatura). Tato zásada se vztahuje nejen na předpisy, které stanovují skutkovou podstatu protiprávního jednání, ale i na ty předpisy, které stanovují důsledky plynoucí z protiprávního jednání porušujícího prvně uvedené předpisy (viz v tomto smyslu rozsudek X, bod 28 výše, body 22 a 25).

30 Ustálená judikatura mimo jiné uvádí, že základní práva jsou nedílnou součástí obecných právních zásad, jejichž dodržování zajišťuje soud Společenství (stanovisko Soudního dvora 2/94 ze dne 28. března 1996, Recueil, s. I-1759, bod 33, a rozsudek Soudního dvora ze dne 29. května 1997, Kremzow, C-299/95, Recueil, s. I-2629, bod 14). Soudní dvůr a Soud za tímto účelem vychází z ústavních tradic společných členským státům, jakož i z poznatků, které skýtají mezinárodně právní instrumenty týkající se ochrany lidských práv, na jejichž tvorbě členské státy spolupracovaly nebo k nimž přistoupily. EÚLP má v této souvislosti zvláštní význam (rozsudek Soudního dvora ze dne 15. května 1986, Johnston, 222/84, Recueil, s. 1651, bod 18, a výše uvedený rozsudek Kremzow, bod 14). Krom toho podle čl. 6 odst. 2 EU „Unie ctí základní práva zaručená [EÚLP] a ta, jež vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, jako obecné zásady práva Společenství“ (rozsudek Soudního dvora ze dne 22. října 2002, Roquette Frères, C-94/00, Recueil, s. I-9011, body 23 a 24, a rozsudek Soudu ze dne 20. února 2001, Mannesmannröhren-Werke v. Komise, T-112/98, Recueil, s. II-729, bod 60).

31 V tomto ohledu je třeba připomenout znění čl. 7 odst. 1 EÚLP:

„Nikdo nesmí být odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem. Rovněž nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu.“

32 Podle Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) z uvedeného ustanovení vyplývá, že zákon musí jasně stanovit protiprávní jednání a tresty, které je potlačují. Tato podmínka je splněna, pokud má právní subjekt možnost se z textu příslušného ustanovení, a v případě potřeby z výkladu, který k němu podaly soudy, dozvědět, jaká konání a opominutí zakládají jeho trestněprávní odpovědnost (viz ESLP, rozsudek Coëme a další v. Belgie ze dne 22. června 2000, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí*, 2000-VII, s. 1, § 145).

33 Mimoto čl. 7 odst. 1 EÚLP nepožaduje, aby znění ustanovení, podle nichž jsou tyto sankce ukládány, bylo natolik přesné, aby důsledky, které mohou z protiprávního jednání porušujícího uvedená ustanovení nastat, bylo možné předvídat s absolutní jistotou. Podle judikatury ESLP totiž existence vágních pojmů v textu ustanovení nemusí být nutně porušením článku 7 EÚLP a skutečnost, že zákon přiznává posuzovací pravomoc, jako taková neodporuje požadavku předvídatelnosti, pokud jsou rozsah a pravidla výkonu takové posuzovací pravomoci dostatečně jasně vymezena vzhledem ke stanovenému legitimnímu cíli, aby byla jednotlivci poskytnuta přiměřená ochrana proti svévoli (viz ESLP, rozsudek Margareta a Roger Andersson v. Švédsko ze dne 25. února 1992, řada A č. 226, § 75). V tomto ohledu, nehledě na samotný text zákona, ESLP zohledňuje i otázku, zda použité neurčité pojmy byly upřesněny v ustálené a zveřejněné judikatuře (viz ESLP, rozsudek G. v. Francie ze dne 27. září 1995, řada A č. 325-B, § 25).

34 Pokud jde o ústavní tradice společně členskými státy, nic neumožňuje Soudu, aby ohledně obecné zásady práva Společenství, kterou představuje zásada legality, podal odlišný výklad, než jaký vyplývá z výše uvedených úvah. Žalobkyně se bez dalšího upřesnění omezily na tvrzení, že na vnitrostátní úrovni neexistuje srovnatelné oprávnění orgánu, které by umožňovalo tomuto orgánu ukládat téměř neomezeně pokuty.

35 V projednávané věci je ohledně legality čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 ve vztahu k zásadě legality trestu, jak byla uznána soudem Společenství v souladu s pokyny poskytnutými ESLP a ústavními tradicemi členských států, třeba mít za to, že v rozporu s tvrzením žalobkyň Komise nedisponuje neomezeným prostorem pro uvážení při stanovování pokut za protiprávní jednání porušující pravidla hospodářské soutěže.

36 Článek 15 odst. 2 nařízení č. 17 totiž sám omezuje posuzovací pravomoc Komise. Jednak uvedením, že „Komise může podnikům nebo sdružením podniků uložit rozhodnutím pokuty ve výši od [1 000 eur] do [1 milionu eur] nebo v částce tuto výši přesahující, ale nepřesahující 10 % obratu dosaženého v předchozím účetním roce všemi podniky, které se na [protiprávním jednání] podílely“, stanoví maximální výši pokut v závislosti na obratu dotyčných podniků, to znamená na základě objektivního kritéria. Ačkoli tedy neexistuje absolutní práh použitelný na všechna protiprávní jednání porušující pravidla hospodářské soutěže, má pokuta, již lze uložit, horní hranici, která je vyčíslitelná a nepřekročitelná, vypočtenou pro každý podnik a pro každý jednotlivý případ protiprávního jednání tak, aby nejvyšší možnou pokutu, již lze danému podniku uložit, bylo možné určit předem. A jednak uvedené ustanovení ukládá Komisi při stanovení výše pokuty brát „v úvahu závažnost a [dobu] trvání daného [protiprávního jednání]“.

37 Ačkoli je pravda, že obě uvedená kritéria ponechávají Komisi široký prostor pro uvážení, nic to nemění na skutečnosti, že jde o kritéria přijatá jinými zákonodárci v obdobných předpisech a umožňující Komisi přijímat sankce s ohledem na míru protiprávnosti dotyčného chování.

38 Je třeba konstatovat, že Rada tím, že stanovila v případě porušení pravidel hospodářské soutěže pokuty v částkách od 1 000 eur do 10 % obratu dotčeného podniku, neponechala Komisi nadměrný prostor pro uvážení. Zejména je třeba mít za to, že hranice 10 % obratu dotčeného podniku je rozumná s ohledem na zájmy, které Komise v rámci stíhání a sankcionování takového porušení hájí.

39 V tomto ohledu je třeba připomenout, že sankce stanovené v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 představují v případě porušení článků 81 ES a 82 ES klíčový nástroj, který má Komise k dispozici za účelem dohledu nad zavedením, v rámci Společenství, „systému

zajišťujícího, aby na vnitřním trhu nebyla narušována hospodářská soutěž“ [čl. 3 odst. 1 písm. g) ES]. Tento systém umožňuje Společenství, aby vytvořením společného trhu splnilo svůj úkol spočívající v podpoře v celém Společenství zejména harmonického, vyváženého a udržitelného rozvoje hospodářských činností a vysokého stupně konkurenceschopnosti (článek 2 ES). Tento systém je mimoto nezbytný pro zavedení v rámci Společenství hospodářské politiky vedené v souladu s dodržováním zásady otevřené tržní ekonomiky nebo volné hospodářské soutěže (čl. 4 odst. 1 a 2 ES). Článek 15 odst. 2 nařízení č. 17 tak umožňuje zavedení systému odpovídajícího základním úkolům Společenství.

40 Je tedy třeba mít za to, že čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 při ponechání jistého prostoru pro uvážení Komisi definuje kritéria a meze, které určují výkon pravomoci Komise ukládat pokuty.

41 Mimoto je třeba poznamenat, že při stanovování pokut podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 je Komise povinna dodržovat obecné právní zásady, zejména zásadu rovného zacházení a zásadu proporcionality, jak je vymezila judikatura Soudního dvora a Soudu. Je třeba rovněž dodat, že podle článku 229 ES a článku 17 nařízení č. 17 mají uvedené dva soudy pravomoc přezkoumávat v plné jurisdikci žaloby proti rozhodnutím, kterými Komise uložila pokutu, a mohou tak nejen zrušit rozhodnutí přijatá Komisí, ale rovněž uloženou pokutu zrušit, snížit nebo zvýšit. Správná praxe Komise tak podléhá úplnému přezkumu soudu Společenství. V rozporu s tvrzeními žalobkyň tento přezkum nevede soud Společenství, na něhož byl údajně delegován úkol zákonodárce, k překračování jeho pravomocí v rozporu s čl. 7 odst. 1 ES, jelikož tento přezkum je jednak výslovně stanoven v uvedených ustanoveních, jejichž platnost není zpochybňována, a jednak jej soud Společenství vykonává v souladu s kritérii stanovenými v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17.

42 Krom toho na základě kritérií stanovených v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a upřesněných judikaturou Soudního dvora a Soudu vyvinula sama Komise rozhodovací praxi, která je známá a dostupná veřejnosti. Přestože předchozí rozhodovací praxe Komise nevytváří sama o sobě právní rámec pro pokuty v oblasti hospodářské soutěže (rozsudky Soudního dvora ze dne 21. září 2006, *JCB Service v. Komise*, C-167/04 P, Sb. rozh. s. I-8935, body 201 a 205, a ze dne 7. června 2007, *Britannia Alloys & Chemicals v. Komise*, C-76/06 P, Sb. rozh. s. I-4405, bod 60), nic to nemění na skutečnosti, že podle zásady rovného zacházení, která představuje obecnou právní zásadu, kterou musí Komise dodržovat, nesmí Komise zacházet se stejnými situacemi odlišně anebo s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněno (rozsudky Soudního dvora ze dne 13. prosince 1984, *Sermide*, 106/83, Recueil, s. 4209, bod 28, a Soudu ze dne 14. května 1998, *BPB de Eendracht v. Komise*, T-311/94, Recueil, s. II-1129, bod 309).

43 Podle ustálené judikatury ovšem Komise kdykoli může přizpůsobit výši pokut, pokud to vyžaduje účinné použití pravidel Společenství v oblasti hospodářské soutěže (rozsudek Soudního dvora ze dne 7. června 1983, *Musique diffusion française a další v. Komise*, 100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 109, a rozsudek Soudu ze dne 20. března 2002, *LR AF 1998 v. Komise*, T-23/99, Recueil, s. II-1705, bod 237), přičemž takové pozměnění správní praxe může být považováno za objektivně odůvodněné účelem všeobecné ochrany před protiprávními jednáními porušujícími pravidla Společenství v oblasti hospodářské soutěže. Zvýšení pokut v poslední době, jež uvádí a napadají žalobkyně, tedy nelze samo o sobě považovat za protiprávní s ohledem na zásadu legality trestu, jelikož nepřekračuje právní rámec stanovený v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, jak jej vykládají soudy Společenství.

44 Dále je třeba zohlednit, že ve snaze o transparentnost a za účelem zvýšení právní jistoty dotčených podniků Komise zveřejnila pokyny o metodě stanovování pokut [uložených] podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 [ESUO] (Úř. věst. C 98, s. 3, dále jen „pokyny“), v nichž uvádí metodu výpočtu pro jednotlivé projednávané případy. V tomto ohledu měl ostatně Soudní dvůr za to, že Komise se přijetím takových pravidel chování a zveřejněním oznámení, že je napříště použije na případy jimi dotčené, omezuje při výkonu své posuzovací pravomoci a nemůže se od těchto pravidel odchýlit, aniž by byla případně sankcionována z důvodu porušení obecných právních zásad, jako je zásada rovného zacházení a zásada ochrany legitimního očekávání. Mimoto ačkoli pokyny

nepředstavují právní základ rozhodnutí, stanoví obecným a abstraktním způsobem metodologii, kterou si Komise uložila za účelem stanovení výše pokut uložených tímto rozhodnutím, a v důsledku toho zajišťují právní jistotu podniků (rozsudek Soudního dvora ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Sb. rozh. s. I-5425, body 211 a 213). Z toho vyplývá, že přijetí pokynů Komise v rozsahu, v němž zapadá do právního rámce stanoveného v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, pouze přispělo k přesnějšímu vymezení posuzovací pravomoci Komise, která již sama plyne z uvedeného ustanovení, aniž by z tohoto přijetí mohl být vyvozen závěr, že zákonodárce Společenství původně nedostatečně vymezil pravomoc Komise v dotčené oblasti.

45 S ohledem na různé skutečnosti uvedené výše může obezřetný hospodářský subjekt, který si v případě potřeby obstará právní radu, s dostatečnou přesností předvídat metodu stanovení i výši pokut, které mu hrozí za dané chování. Skutečnost, že tento hospodářský subjekt není s to předem znát přesnou výši pokut, které Komise v jednotlivých případech uloží, nemůže představovat porušení zásady legality trestu, jelikož, vzhledem k závažnosti protiprávních jednání, která má Komise sankcionovat, cíle potlačování a odrazování odůvodňují skutečnost, že je dotyčným podnikům znemožněno odhadnout zisky, jež by jim byly plynuly z účasti na protiprávním jednání, po předchozím zohlednění výše pokuty, která by jim z důvodu protiprávního chování byla uložena.

46 V tomto ohledu, ačkoli podniky nejsou s to předem znát přesnou výši pokut, jež Komise v každém jednotlivém případě uloží, je třeba poznamenat, že podle článku 253 ES je Komise v rozhodnutí o uložení pokuty povinna, i přes obecně známý kontext tohoto rozhodnutí, uvést odůvodnění, a to zejména pokud jde o výši uložené pokuty a zvolenou metodu jejího stanovení. Z odůvodnění musí jasně a jednoznačně vyplývat úvahy Komise tak, aby se zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí

opatření, a mohly tak posoudit možnost zahájit řízení před soudem Společenství, a případně aby tento soud mohl vykonat svůj přezkum.

47 Nakonec, pokud jde o argument, podle něž Rada vymezením rámce pokuty prostřednictvím přijetí ustanovení čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 nesplnila svou povinnost jasně vymezit pravomoc svěřenou Komisi, a z tohoto důvodu přenesla na Komisi pravomoc, která na základě Smlouvy přísluší Radě, a to v rozporu s články 83 ES a 229 ES, je třeba považovat za neopodstatněný.

48 Jednak jak bylo uvedeno výše, čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 sice ponechává Komisi široký prostor pro uvážení, omezuje však využití tohoto prostoru tím, že zavádí objektivní kritéria, která musí Komise dodržovat. A jednak je třeba připomenout, že nařízení č. 17 bylo přijato na základě čl. 83 odst. 1 ES, který stanoví, že „[n]ařízení nebo směrnice potřebné k provedení zásad uvedených v člancích 81 [ES] a 82 [ES] přijímá Rada na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem [...]“. Cílem těchto nařízení a směrnic je podle čl. 83 odst. 2 písm. a) a d) ES zejména „zajistit dodržování zákazů uvedených v čl. 81 odst. 1 [ES] a v článku 82 [ES] stanovením pokut a penále“ a „vymezit úlohy Komise a Soudního dvora při provádění ustanovení uvedených v tomto odstavci“. Krom toho je třeba připomenout, že podle článku 211 první odrážky ES Komise „dbá na provádění této smlouvy, jakož i aktů přijatých orgány Společenství na jejím základě“ a že na základě třetí odrážky téhož článku disponuje „vlastní rozhodovací pravomoc[í]“.

49 Z toho vyplývá, že pravomoc ukládat pokuty v případě porušení článků 81 ES a 82 ES nelze považovat za pravomoc původně příslušející Radě, která ji svěřila či jejím výkonem pověřila Komisi ve smyslu čl. 202 třetí odrážky ES. Podle výše uvedených

ustanovení Smlouvy totiž tato pravomoc spadá do úkolu Komise dbát na uplatňování práva Společenství, přičemž tento úkol je upřesněn, upraven a formalizován, pokud jde o uplatňování článků 81 ES a 82 ES, nařízením č. 17. Pravomoc ukládat pokuty, kterou uvedené nařízení přiznává Komisi, vyplývá tedy z ustanovení samotné Smlouvy a jejím cílem je umožnit účinné provádění zákazů stanovených v uvedených člancích (viz v tomto smyslu rozsudek Soudu ze dne 12. července 2001, Tate & Lyle a další v. Komise, T-202/98, T-204/98 a T-207/98, Recueil, s. II-2035, bod 133). Argument žalobkyně tedy musí být odmítnut.

50 Ze všech uvedených úvah vyplývá, že námitka protiprávnosti vznesená vůči čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 musí být zamítnuta jako neopodstatněná (viz v tomto smyslu rozsudky Soudu ze dne 27. září 2006, Jungbunzlauer v. Komise, T-43/02, Sb. rozh. s. II-3435, body 69 až 92, a ze dne 5. dubna 2006, Degussa v. Komise, T-279/02, Sb. rozh. s. II-897, body 66 až 88).

51 Konečně je třeba zdůraznit, že žalobkyně „podpůrně“ tvrdí, že čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 by mohl být považován za slučitelný se zásadou legality, pokud by jej Komise vykládala restriktivně, což nebyla připravena udělat.

52 Je třeba v tomto ohledu konstatovat, že žalobkyně se spokojily s vyjádřením obecných úvah ohledně způsobu, jakým by Komise měla obecně změnit svoji politiku v oblasti pokut tak, že rozvine transparentní a koherentní rozhodovací praxi, ale nevznášejí žádný konkrétní žalobní důvod proti rozhodnutí.

Ke společné a nerozdílné odpovědnosti Schunk GmbH a SKT

- 53 Úvodem je třeba poznamenat, že v rozporu s tím, co tvrdí žalobkyně, byly podmínky, za kterých se Schunk GmbH stala adresátem rozhodnutí, v rozhodnutí jasně uvedeny.
- 54 Z bodu 257 rozhodnutí vyplývá, že Komise měla za to, že „ačkoli [SKT] byla právnickou osobou, která se přímo účastnila kartelové dohody, Schunk GmbH, jako 100% mateřská společnost, mohla vykonávat rozhodující vliv na obchodní politiku [SKT] v době protiprávního jednání, a lze předpokládat, že její účast na kartelové dohodě skutečně ovlivnila“. Komise tedy měla za to, že tyto dva podniky „tvořily hospodářskou jednotku, která vyrábí a prodává výrobky na bázi uhlíku a grafitu k elektrickým a mechanickým aplikacím v EHP a která se účastnila kartelové dohody“, a že je tedy třeba prohlásit jejich společnou a nerozdílnou odpovědnost za spáchané protiprávní jednání.
- 55 V tomto ohledu je třeba připomenout, že protisoutěžní jednání podniku může být přičteno jinému podniku, pokud neurčoval své jednání na trhu samostatně, ale v zásadě uplatňoval pokyny vydané posledně uvedeným podnikem, zejména s ohledem na hospodářské a právní vazby, které je spojují (rozsudky Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, *Metsä-Serla a další v. Komise*, C-294/98 P, Recueil, s. I-10065, bod 27, a *Dansk Rørindustri a další v. Komise*, bod 44 výše, bod 117). Tak může být chování dceřiné společnosti přičteno mateřské společnosti, pokud dceřiná společnost neurčuje samostatně své chování na trhu, ale v zásadě uplatňuje pokyny, které jí udělila mateřská společnost, neboť dané dva podniky tvoří hospodářskou jednotku (rozsudek Soudního dvora ze dne 14. července 1972, *ICI v. Komise*, 48/69, Recueil, s. 619, body 133 a 134).

56 V konkrétním případě, kdy mateřská společnost vlastní 100 % kapitálu své dceřiné společnosti, která se dopustila protiprávního jednání, existuje vyvratitelná domněnka, podle které uvedená mateřská společnost vykonává rozhodující vliv na chování své dceřiné společnosti (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 25. října 1983, AEG v. Komise, 107/82, Recueil, s. 3151, bod 50, a rozsudek Soudu ze dne 20. dubna 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, zvaný „PVC II“, T-305/94 až T-307/94, T-313/94 až T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 a T-335/94, Recueil, s. II-931, body 961 a 984), a že tedy tvoří jediný podnik ve smyslu článku 81 ES (rozsudek Soudu ze dne 15. června 2005, Tokai Carbon a další v. Komise, T-71/03, T-74/03, T-87/03 a T-91/03, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, dále jen „rozsudek Tokai II“, bod 59). Přísluší tedy mateřské společnosti, která před soudem Společenství napadla rozhodnutí Komise, kterým jí byla uložena pokuta za jednání, jehož se dopustila její dceřiná společnost, vyvrátit uvedenou domněnku předložením důkazů, které mohou prokázat nezávislost její dceřiné společnosti (rozsudek Soudu ze dne 27. září 2006, Avebe v. Komise, T-314/01, Sb. rozh. s. II-3085, bod 136; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise, C-286/98 P, Recueil, s. I-9925, dále jen „rozsudek Stora“, bod 29).

57 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že ačkoli je pravda, že Soudní dvůr v bodech 28 a 29 rozsudku Stora, bod 56 výše, uvedl kromě vlastnictví 100 % kapitálu dceřiné společnosti další okolnosti, jako například nezpochybnění vlivu vykonávaného mateřskou společností na obchodní politiku její dceřiné společnosti a společné zastoupení obou společností během správního řízení, nic to nemění na tom, že Soudní dvůr uvedl zmíněné okolnosti pouze s cílem uvést souhrn skutečností, na kterých Soud založil své úvahy, za účelem učinění závěru, že Soud nezaložil své rozhodnutí výhradně na vlastnictví veškerého kapitálu dceřiné společnosti její mateřskou společností. Skutečnost, že Soudní dvůr potvrdil posouzení Soudu v dané věci tudíž nemůže mít za následek změnu zásady zakotvené v bodě 50 rozsudku AEG v. Komise, bod 56 výše. Je třeba dodat, že Soudní dvůr v bodě 29 rozsudku Stora, bod 56 výše, výslovně uvádí, že „vzhledem k vlastnictví veškerého kapitálu dceřiné společnosti se Soud mohl oprávněně domnívat, jak uvedla Komise, že mateřská společnost skutečně vykonávala rozhodující vliv na chování své dceřiné společnosti“ a že za těchto podmínek přísluší žalobkyni vyvrátit tuto „domněnku“ dostačujícími důkazy.

- 58 V projednávané věci Schunk GmbH v průběhu jednání v odpovědi na otázku Soudu výslovně potvrdila, že v době protiprávního jednání měla 100% kontrolu nad SKT, a je tedy třeba předpokládat, že účinně vykonávala rozhodující vliv na jednání své dceřiné společnosti, přičemž Schunk GmbH může tuto domněnku vyvrátit předložením důkazů, které mohou prokázat nezávislost SKT.
- 59 Z písemností Schunk GmbH vyplývá, že její argumentace ohledně nezávislosti SKT je v zásadě založena na jediném tvrzení o její specifické povaze, tedy povaze holdingové společnosti. Schunk GmbH z toho vyvozuje funkční nezávislost SKT a nadto uplatňuje, že SKT je nezávislým subjektem, což je v rozporu s tvrzením Komise, podle kterého Schunk GmbH a SKT tvoří hospodářskou jednotku a v projednávané věci jednaly jako jeden podnik ve smyslu článku 81 ES.
- 60 Pojem „holding“ zahrnuje různé situace, ale obecně lze holding definovat jako společnost, která má majetkový podíl v jedné či více společnostech za účelem jejich kontroly.
- 61 V bodě 260 odůvodnění rozhodnutí Komise připomíná obsah článku 3 stanov Schunk GmbH, podle kterého „předmětem podnikání je získávání, prodej, správa, zejména strategické řízení průmyslové účasti“.
- 62 Ačkoli tato definice předmětu podnikání Schunk GmbH podporuje její tvrzení, podle kterého je pouze finančním holdingem, jenž nevykonává žádnou průmyslovou ani obchodní činnost, výraz „strategické řízení průmyslové účasti“ je dostatečně široký, aby pojal a v praxi umožnil činnost řízení dceřiných společností. Je třeba uvést, že tentýž

článek 3 stanov Schunk GmbH rovněž stanoví, že „[s]polečnost má pravomoc přijmout jakékoli opatření sloužící přímo či nepřímo účelu“ definovanému v předchozím bodě.

63 Krom toho v kontextu skupiny společností, jako v projednávané věci, je holding společností, jejímž posláním je seskupit podíly v různých společnostech a jejíž funkcí je zajistit jednotu jejich řízení. Z bodu 30 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že Schunk GmbH je hlavní mateřskou společností skupiny Schunk, jež čítá přes 80 dceřiných společností a je „odpovědná, mimo jiné, za oddělení ‚grafitu a keramiky‘ ve skupině, která se zabývá zejména výrobky na bázi uhlíku a grafitu k elektrickým a mechanickým aplikacím“.

64 Existenci jednoty v řízení a koordinaci prokazují podmínky, v nichž SKT definovala a představila Komisi svůj obrat za rok 1998, přičemž tvrdila, že má právo vyloučit ze svého obratu hodnotu kartáčů vestavěných do držáků.

65 V bodě 262 odůvodnění rozhodnutí totiž Komise tvrdí následující:

„[U]vedné držáky na kartáče vyrábí Schunk Metall- und Kunststofftechnik GmbH, další dceřiná společnost skupiny Schunk. Pokud by [SKT] skutečně prováděla nezávislou obchodní politiku, zahrnovala by systematicky prodej těchto kartáčů společnosti Schunk Metall-und Kunststofftechnik GmbH do údajů o svém obratu. Skutečnost, že navrhla tak neučinit, prokazuje, že má za to, že se jedná o převodní prodeje jiné společnosti ve skupině, podléhající kontrole právních subjektů s vyšším postavením

v rámci skupiny Schunk, a nikoli o nezávislý prodej nezávislému odběrateli. [SKT] totiž kvalifikovala uvedené prodeje Schunk Metall- und Kunststofftechnik GmbH jako ‚vnitřní obrat‘ a ‚vlastní použití.‘ (neoficiální překlad)

66 Takto popsaná situace odhaluje nepopiratelné zohlednění zájmů skupiny a je v rozporu s tvrzením o naprosté nezávislosti SKT. Dále je třeba zdůraznit význam dceřiné společnosti SKT pro skupinu Schunk, a zvláště Schunk GmbH, vlastníka 100 % kapitálu SKT. Zatímco tedy v roce 2002 skupina vykázala konsolidovaný obrat ve výši 584 milionů eur, SKT v tomtéž roce dosáhla celkového obratu ve výši 113,6 milionu eur.

67 Komise kromě znění článku 3 stanov Schunk GmbH odkazuje na zvláštní právní formu SKT, jež byla založena jako společnost s ručením omezeným (Gesellschaft mit beschränkter Haftung, GmbH). Schunk GmbH nezpochybnila obsah bodu 259 odůvodnění, který zní takto:

„Podle německého práva obchodních společností mají [společníci] společnosti s ručením omezeným (GmbH) širokou kontrolu nad řízením GmbH. Mimo jiné jmenují a odvolávají generální ředitele GmbH. Rovněž přijímají nezbytná opatření za účelem přezkumu a kontroly způsobu řízení GmbH. Krom toho mají generální ředitelé GmbH povinnost na žádost kteréhokoli [společníka] okamžitě poskytnout informace týkající se činnosti společnosti a umožnit přístup k jejím účtům a dokumentům.“
(neoficiální překlad)

68 Schunk GmbH tvrdí, že na organizační úrovni neexistuje žádné personální propojení mezi oběma společnostmi, ve smyslu „personálních struktur společných více

společnostem, jako například tatáž osoba vykonávající funkci člena správní rady v několika společnostech najednou a po relativně dlouhé období nebo vzájemné jmenování do ředitelských pozic a do správní rady“.

- 69 Je nicméně třeba konstatovat, že Schunk GmbH nepředložila na podporu svých tvrzení žádné listinné důkazy, které by mohly být poskytnuty zejména ohledně jmenného seznamu členů statutárních orgánů obou podniků v době protiprávního jednání.
- 70 Za těchto okolností skutečnost, že předmět podnikání Schunk GmbH umožňuje dospět k závěru, že posledně jmenovaná skutečně byla holdingem, jehož statutárním úkolem bylo spravovat své kapitálové podíly v jiných společnostech, sama o sobě nedostačuje k vyvrácení předpokladu vzniklého na základě držení veškerého kapitálu SKT.
- 71 Tento závěr způsobuje nadbytečnost posouzení důkazní síly indicie uvedené v bodě 261 odůvodnění rozhodnutí, jež měla prokázat skutečnost, že ředitelství Schunk GmbH nemohlo nevědět o účasti SKT na dohodách omezujících hospodářskou soutěž, tedy o úloze pana F., jehož jméno bylo uvedeno v adresáři zástupce společnosti Morgan a který se později stal generálním ředitelem Schunk GmbH.
- 72 Mimoto je třeba uvést, že paralela vztážená společností Schunk GmbH na situaci společnosti Hoffmann a individuální zacházení ze strany Komise, jehož byla Hoffmann předmětem, je zcela nerelevantní, neboť Komise určila zvláštní odpovědnost uvedené společnosti za období od září 1994 do října 1999, tedy dříve, než byla převzata společností Schunk GmbH.

- 73 Schunk GmbH nakonec tvrdí, že aby mateřská společnost mohla být činěna odpovědnou za protiprávní jednání spáchané její dceřinou společností, je třeba, aby bylo prokázáno osobní porušení pravidel hospodářské soutěže ze strany mateřské společnosti, a že přičtení protiprávního jednání spáchaného jednou osobou jiné osobě je porušením zásady individuální odpovědnosti, která stanoví, že právní subjekt může být sankcionován, pouze pokud mu lze přičíst osobní odpovědnost.
- 74 Postačí konstatovat, že argumentace Schunk GmbH spočívá na nesprávném předpokladu, podle kterého vůči ní nebylo zjištěno žádné protiprávní jednání. Naopak z bodu 257 odůvodnění a z článku 1 rozhodnutí vyplývá, že Schunk GmbH byla osobně odsouzena za protiprávní jednání, jehož se měla sama dopustit z důvodu hospodářských a právních vztahů, které ji pojily s SKT a které jí umožnily určovat chování posledně jmenované na trhu (viz v tomto smyslu rozsudek Metsä-Serla a další v. Komise, bod 55 výše, bod 34).
- 75 Z výše uvedených úvah vyplývá, že Schunk GmbH neprokázala, že ji Komise neprávem prohlásila za společně a nerozdílně odpovědnou, spolu s SKT, za zaplacení pokuty ve výši 30,87 milionu eur.
- 76 V důsledku toho tvrzení, podle kterého Komise nesprávně uplatnila čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, když zohlednila celosvětový obrat Schunk GmbH, neprávem považované za společně a nerozdílně odpovědnou spolu s SKT, musí být odmítnuto jako tvrzení zakládající se na nesprávném předpokladu.

Ke zpochybnění protiprávního jednání

– Úvodní úvahy

77 Jak bylo uvedeno, argumentace žalobkyň rozvinutá na podporu žalobního důvodu vycházejícího z porušení, ze strany Komise, zásady proporcionality a zásady rovného zacházení při stanovení výše pokuty v sobě skrývá zpochybnění protiprávního jednání zjištěného Komisí, a klade tedy otázku odpovědnosti dotčených podniků.

78 Žalobkyně uplatňují, že Komise se neprávem domnívala:

- že podniky, které se účastnily kartelu, se společně dohodly upustit od reklamy a od účasti na prodejních výstavách;
- že SKT se účastnila dohod týkajících se zákazu dodávek uhlíkových bloků zpracovatelům;
- že výrobky a zákazníci z odvětví automobilových dílů a z odvětví spotřebního zboží byli předmětem protisoutěžních dohod;

- že dotčené podniky dodržovaly „globální plán směřující k trvalým změnám struktury hospodářské soutěže na trhu prostřednictvím převzetí podniků“, přičemž takový plán nikdy neexistoval, nebo by jej mohly sestavit a provést pouze SGL a Morgan, bez vědomí žalobkyně;

- že dotčené podniky zavedly obzvláště sofistikovaný mechanismus kontroly a provádění svých dohod.

79 V reakci na uvedená tvrzení Komise namítá, že žalobkyně ve své odpovědi na oznámení námitek nezpochybnily věcnou správnost některých skutkových zjištění uvedených v uvedeném oznámení, která jsou poprvé zpochybněna v žalobě na neplatnost podané Soudu. Přitom podle judikatury mají být skutková zjištění uznaná během správního řízení považována za prokázaná a již je nelze před soudem zpochybnit.

80 Je třeba v tomto ohledu připomenout, že účinkem oznámení námitek, jehož cílem je zajistit podnikům, kterým je určeno, účinný výkon práva na obhajobu, je vymezení předmětu řízení zahájeného proti podniku v rozsahu, v němž stanoví postoj Komise vůči uvedenému podniku, a že uvedený orgán není oprávněn v rozhodnutí uplatnit námitky, které nebyly uvedeny v oznámení námitek (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora ze dne 14. července 1972, Francolor v. Komise, 54/69, Recueil, s. 851, bod 12, a ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Recueil, s. I-8375, bod 86).

81 Právě zejména na základě odpovědí na oznámení námitek poskytnutých podniky, kterým bylo určeno, musí Komise zaujmout svůj postoj ohledně pokračování správního řízení.

- 82 Uvedený orgán má jednak právo, případně povinnost provést nová šetření, pokud v průběhu řízení vyvstane nutnost doplňujících šetření (rozsudek Soudního dvora ze dne 14. července 1972, *Geigy v. Komise*, 52/69, Recueil, s. 787, bod 14), která mohou vést Komisi k tomu, že dotčeným podnikům zašle doplňující oznámení námitek.
- 83 A jednak Komise může mít, s ohledem na odpovědi na oznámení námitek, a konkrétněji na uznání dotčenými podniky vytykánych skutkových okolností, jakož i skutečností zjištěných v průběhu šetření, za to, že je v situaci, kdy může přijmout konečné rozhodnutí, které představuje konec správního řízení a jejího úkolu směřujícího ke zjištění a prokázání skutkových okolností, které jsou základem dotčených protiprávních jednání. V takové situaci Komise vymezí odpovědnost dotčených podniků a případně stanoví výši jim uložených pokut.
- 84 V tomto kontextu měl Soudní dvůr v bodě 37 rozsudku ze dne 16. listopadu 2000, *SCA Holding v. Komise* (C-297/98 P, Recueil, s. I-10101), za to, že v případě neexistence výslovného uznání ze strany podniku stíhaného v rámci porušení pravidel hospodářské soutěže, musí Komise skutkové okolnosti ještě prokázat, přičemž podnik může ve vhodném okamžiku, a zejména v rámci správního řízení rozvinout jakékoli důvody obhajoby, které se mu zdají být užitečné. Naopak z toho vyplývá, že o tento případ se nejedná, když dotčený podnik skutková zjištění uzná (rozsudky Soudu ze dne 9. července 2003, *Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients v. Komise*, T-224/00, Recueil, s. II-2597, bod 227; ze dne 29. dubna 2004, *Tokai Carbon a další v. Komise*, T-236/01, T-239/01, T-244/01 až T-246/01, T-251/01 a T-252/01, Recueil, s. II-1181, dále jen „rozsudek Tokai I“, bod 108; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Tokai II, bod 56 výše, body 324 a 326).
- 85 Uvedená judikatura nemá za cíl omezit podávání soudních žalob podnikem, kterému Komise uložila sankci, ale upřesnit rozsah zpochybnění, jež může být soudu předloženo, s cílem zabránit jakémukoli přenesení povinnosti zjistit skutkové okolnosti, které jsou základem dotčeného protiprávního jednání, z Komise na Soud,

příčemž se připomíná, že je-li Soudu předložena žaloba na základě článku 230 ES, má tento pravomoc přezkoumat legalitu rozhodnutí o uložení sankce, a případně uvedené rozhodnutí změnit na základě své pravomoci přezkumu v plné jurisdikci (usnesení Soudu ze dne 9. listopadu 2004, FNICGV v. Komise, T-252/03, Sb. rozh. s. II-3795, bod 24).

- 86 V projednávané věci Komise zaslala dne 23. května 2003 žalobkyním oznámení námitek a ponechala jim lhůtu osmi týdnů k tomu, aby se s nimi seznámily a odpověděly na ně. V průběhu uvedeného období mohly žalobkyně s pomocí svých poradců analyzovat námítky uplatněné vůči nim Komisí a rozhodnout se, se znalostí věci, o postoji, který musí zaujmout, rovněž s ohledem na podmínky sdělení o spolupráci.
- 87 V odpovědi na oznámení námitek Schunk GmbH uvádí, že nezpochybňuje věcnou správnost skutkových zjištění ani právní kvalifikaci uvedených skutkových zjištění jako zakázané kartelové dohody nebo jako jednání ve vzájemné shodě, ale že se staví proti tomu, aby jí bylo přičteno porušení práva hospodářské soutěže, kterého se dopustila SKT. Odpověď Schunk GmbH je tedy věnována zpochybnění společné a nerozdílné odpovědnosti spolu s SKT.
- 88 Pokud jde o SKT, její odpověď má zvláštní formu v tom smyslu, že obsahuje úvodní kapitolu, v níž se obecně uvádí následující:

„[SKT] nezpochybňuje věcnou správnost skutkových zjištění [...] Nezpochybňuje ani právní kvalifikaci uvedených skutkových zjištění jako zakázané kartelové dohody nebo

jako jednání ve vzájemné shodě. [SKT] se v tomto vyjádření staví pouze proti určitým posouzením skutečností a právním závěrům ze strany Komise. V některých bodech tedy doplňujeme popis skutkových okolností.“

- 89 Zvolená formulace obsahuje vyjádření výslovného celkového uznání nejen skutkových zjištění, ale také jejich právních kvalifikací uvedených v oznámení námitek, avšak s výhradou některých skutečností a právních závěrů, které z nich Komise mohla vyvodit.
- 90 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že Komise poskytla Schunk snížení pokuty o 10 %, přičemž tato výše byla upřesněna na jednání, na základě bodu D odst. 2 druhé odrážky sdělení o spolupráci, která stanoví nárok na takové snížení, pokud „po obdržení oznámení námitek podnik informuje Komisi, že nezpochybňuje věcnou správnost skutkových zjištění, na kterých Komise založila svá obvinění“.
- 91 Je tedy třeba ověřit, zda zpochybnění uvedená v bodě 78 výše zahrnují výhrady vyjádřené SKT v její odpovědi na oznámení námitek.

– K zákazu reklamy

- 92 Komise tvrdí, že žalobkyně poprvé v žalobě zpochybňují existenci dohody týkající se reklamy a účasti na prodejních výstavách výslovně uvedené v oznámení námitek,

zatímco žalobkyně tvrdí, že v průběhu správního řízení nikdy neuznaly správnost dotčeného skutkového zjištění.

- 93 Je třeba konstatovat, že otázka zákazu reklamy je jasně uvedena v bodech 106 a 107 oznámení námitek. Komise tam uvádí, že účastníci kartelu se dohodli na tom, že nebudou provádět reklamu a účastnit se veletrhů a výstav (bod 106), a odkazuje na skutečnost, že na setkání dne 3. dubna 1998 technický výbor v rubrice „Pravidla v oblasti reklamy“ konstatoval, že „Morgan Cupex a Pantrak zveřejnily reklamu na uhlíkové kartáče, což není dovoleno“ (bod 107).
- 94 Je třeba připomenout, že SKT a Schunk GmbH ve svých odpovědích na oznámení námitek uvedly, že nezpochybují věcnou správnost skutkových zjištění ani právní kvalifikaci uvedených skutkových zjištění jako zakázané kartelové dohody nebo jako jednání ve vzájemné shodě, s výhradou, pokud jde o SKT, některých posouzení a závěrů Komise uvedených v bodech 3 až 33 její odpovědi. Přitom v uvedených bodech není žádný odkaz na posouzení a závěry Komise týkající se zákazu reklamy.
- 95 Za těchto okolností je třeba mít za to, že žalobkyně jasně uznaly existenci protisoutěžní dohody o zákazu reklamy, která již nemůže být zpochybněna poprvé před Soudem.

– K dodávkám uhlíkových bloků

- 96 SKT tvrdí, že se v rozporu s tvrzeními Komise neúčastnila dohod týkajících se zákazu dodávek uhlíkových bloků zpracovatelům.

- 97 Z rozhodnutí vyplývá, že uvedená námitka má původ v jeho částečném nebo nesprávném čtení, a nelze ji tedy analyzovat jako skutečné pozdní zpochybnění vytýkaných skutečností.
- 98 V bodě 154 rozhodnutí Komise vysvětluje, že kromě prodeje hotových výrobků na bázi uhlíku, jako například uhlíkových kartáčů, prodávali účastníci kartelu také lisované uhlíkové bloky, které nebyly dosud rozřezány ani opracovány pro výrobu kartáčů či jiných výrobků. Jistý počet zpracovatelů, kteří nebyli účastníky kartelové dohody, kupoval tyto uhlíkové bloky, rozřezával je a zpracovával na hotové výrobky, které prodával zákazníkům. Přestože jsou zákazníci účastníků kartelu, uvedení zpracovatelé pro ně představují také konkurenci v oblasti hotových výrobků.
- 99 Z bodů 154 až 166 rozhodnutí vyplývá, že politika kartelu prostřednictvím odmítnutí zásobování, nebo, v případě zásobování, stanovením zvýšených cen dodávaných uhlíkových bloků, směřovala k omezení hospodářské soutěže, kterou by zpracovatelé mohli představovat v oblasti hotových výrobků vyráběných z uvedených bloků.
- 100 V bodě 161 rozhodnutí Komise jasně vytýká společnosti Schunk, že při zásobování zpracovatelů uplatňovala ceny předem dohodnuté s ostatními účastníky kartelu, což žalobkyně ve svých písemnostech nezpochybnily. Tvrzení žalobkyně o jejich neúčasti na dohodách o zákazu dodávek uhlíkových bloků je tedy zcela nerelevantní.
- 101 Z toho plyne, že Komise správně měla za to, že žalobkyně porušila článek 81 ES tím, že se účastnila souboru protisoutěžních dohod zahrnujících zejména dohody o cenách uhlíkových bloků určených pro zpracovatele.

– K protisoutěžním praktikám týkajícím se výrobců automobilových dílů a výrobců spotřebního zboží

102 Podle žalobkyň z procesního spisu a ze samotného rozhodnutí vyplývá, že výrobků a zákazníků z odvětví činnosti týkajícího se výrobců automobilových dílů a výrobců spotřebního zboží se protisoutěžní dohody netýkaly. Ostatně v rámci správního řízení neuznaly existenci takových dohod týkajících se dotčených odvětví.

103 Komise uplatňuje, že obě dotčená odvětví činnosti jsou jasně popsána v bodě 11 oznámení námitek a že protiprávní jednání týkající se uvedených odvětví nespočívá v uplatnění systému cílových cen, ale ve shodě účastníků kartelu ve věci argumentů použitých k odeprání snížení cen při vyjednávání s hospodářskými subjekty v uvedených odvětvích, což vyplývá již z bodů 91 a 94 oznámení námitek.

104 Komise dodává, že SKT uznala tato skutková zjištění v bodě 24 své odpovědi na oznámení námitek, který zní takto:

„V odvětví uhlíkových kartáčů a modulů pro odvětví automobilového průmyslu a výrobců domácích spotřebičů a náradí čelili výrobci velkoobdobatelům s nákupní silou, kteří mohli využívat rozporů mezi producenty. Tito zákazníci na setkáních kartelové dohody nikdy nebyli předmětem obecné dohody na evropské úrovni. Vedly se jisté rozhovory. Ale sloužily výhradně k tomu, aby si výrobci mohli vzájemně vyměnit argumenty, které jim umožní oponovat argumentům velkoobdobatelů požadujících snížení cen.“

- 105 Zdá se tedy, že ačkoli SKT popírá existenci dohody o cenách, přiznává naopak existenci protiprávního jednání ve vzájemné shodě mezi podniky, které se účastnily kartelu, jehož předmětem byly úrovně cen výrobků určených pro výrobce automobilových dílů a výrobce spotřebního zboží, což nelze zpochybnit poprvé před Soudem.
- 106 Žalobkyně nicméně zpochybňují, že by prohlášení uvedená v bodě 24 odpovědi SKT na oznámení námitek mohla být chápána a kvalifikována jako výslovné doznání porušení článku 81 ES.
- 107 Za předpokladu, že by s ohledem na jistou nepřesnost oznámení námitek ohledně povahy a přesné právní kvalifikace předmětného protiprávního jednání nebylo možné výše uvedená prohlášení považovat za výslovné uznání vytýkaných skutečností, musel by být žalobní důvod žalobkyň vycházející z neexistence protiprávního jednání v odvětví výrobců automobilových dílů a výrobců spotřebního zboží považován za přípustný, ale v každém případě odmítnut jako neopodstatněný.
- 108 Je třeba poznamenat, že z rozhodnutí vyplývá, že Komise měla za to, že chování jednotlivých podniků účastnících se kartelové dohody představuje jediné a pokračující protiprávní jednání, které se postupně konkretizovalo dohodami nebo jednáním ve vzájemné shodě.
- 109 Článek 1 rozhodnutí tak uvádí, že dotčené podniky, včetně žalobkyň, porušily čl. 81 odst. 1 ES tím, že se účastnily „souboru dohod a jednání ve vzájemné shodě“ v odvětví výrobků na bázi uhlíku a grafitu k elektrickým a mechanickým aplikacím. Je třeba v tomto ohledu připomenout, že v rámci komplexního protiprávního jednání, jehož se účastní několik výrobců po dobu několika let a jehož cílem je společná regulace trhu, nelze požadovat, aby Komise přesně kvalifikovala protiprávní jednání každého podniku

v každém daném okamžiku jako dohodu či jednání ve vzájemné shodě, neboť na obě tyto formy protiprávního jednání se každopádně vztahuje článek 81 ES (rozsudek PVC II, bod 56 výše, bod 696).

- 110 Ohledně protiprávních činností týkajících se výrobců automobilových dílů a výrobců spotřebního zboží Komise v bodě 40 odůvodnění rozhodnutí upřesňuje, že tito výrobci patřili do první kategorie „velkoodběratelů“ výrobků určených pro elektrické aplikace a vyznačovali se malým počtem, odběry velkých množství a významnou vyjednávací silou.
- 111 Zejména na základě prohlášení LCL Komise uvádí, že „jediní zákazníci, již se zdáli být vyloučení z výpočtu sazebníkových cen, jsou výrobci automobilových dílů a možná výrobci spotřebního zboží“ (bod 120 odůvodnění rozhodnutí), ale že před každoročními vyjednáváním s dotčenými hospodářskými subjekty došlo k přímým kontaktům mezi možnými dodavateli, přičemž cílem těchto kontaktů bylo, spíše než dohodnout se na ceně, dohodnout se na argumentech oponujících žádostem o snížení cen ze strany uvedených velkoodběratelů (bod 124 odůvodnění rozhodnutí).
- 112 Žalobkyně tvrdí, že dokument pocházející od LCL, o který se opírají závěry Komise, neobsahuje indicie umožňující dospět k závěru, že dotčená výměna argumentů se týkala odvětví automobilových dílů a odvětví spotřebního zboží a že uvedená výměna představuje chování zakázané článkem 81 ES.

- 113 Je třeba zaprvé konstatovat, že dotčený dokument se týká „metody pro výpočet cen kartáčů pro elektromotory“ a že první část je věnována „kartáčům pro automobily“ a „FHP kartáčům“. Po popisu kontextu poptávky po uvedených dvou výrobcích LCL podobně tomu, co bylo uvedeno v bodě 110 výše, uvádí následující:

„V takovém kontextu mělo jednání ve vzájemné shodě mezi soutěžiteli v předmětném období za cíl pouze snahu odolat velmi nevyváženému poměru sil ve prospěch zákazníků.

[...]

Ceny výrobků ‚kartáče pro automobily‘ a ‚FHP kartáče‘ nikdy nebyly předmětem debat v rámci technických setkání [European Carbon and Graphite Association, Evropského sdružení uhlíku a grafitu]. Nikdy nebyly stanoveny na základě metod či sazebníků společných jednotlivým soutěžitelům.

Po dobu trvání kartelové dohody, jež skončila v roce 1999, se soutěžitelé scházeli při příležitosti každoročních vyjednávání se zákazníky za účelem výměny informací a argumentů, které jednotliví soutěžitelé následně zkoušeli použít s cílem odolat tlakům ze strany zákazníků a jejich trvalým požadavkům na snížení cen.

[...]

Závěr

Po dobu trvání protiprávního jednání existovalo jednání ve vzájemné shodě mezi soutěžiteli, pokud jde o ‚kartáče pro automobily‘ a ‚FHP kartáče‘, s cílem pomoci soutěžitelům co nejlépe odolat silným tlakům a opakovaným požadavkům na snížení cen ze strany zákazníků.“

- 114 S ohledem na povahu výrobků, o kterých se hovoří v dotčeném dokumentu, neexistují pochybnosti o tom, že uvedené jednání ve vzájemné shodě se týkalo odvětví automobilových dílů a odvětví spotřebního zboží. Je nesporné, že výrobky na bázi uhlíku a grafitu k elektrickým aplikacím sloužily hlavně jako elektrické vodiče. Mezi uvedenými výrobky jsou uvedeny grafitové kartáče, jež zahrnují „kartáče pro automobily“ montované do elektromotorů určených do výbavy automobilů a „FHP kartáče“ montované do elektromotorů, domácích elektrospotřebičů a nářadí.
- 115 Krom toho v bodě 24 odpovědi na oznámení námitek SKT jasně umístila dotčené jednání ve vzájemné shodě „[do] odvětví uhlíkových kartáčů a modulů pro odvětví automobilového průmyslu a výrobců domácích elektrospotřebičů a nářadí“.
- 116 Je třeba zadruhé připomenout, že pojem „jednání ve vzájemné shodě“ představuje formu koordinace mezi podniky, která, aniž by dospěla až k uzavření dohody ve vlastním slova smyslu, vědomě nahrazuje rizika hospodářské soutěže praktickou spoluprací mezi podniky (rozsudek ICI v. Komise, bod 55 výše, bod 64). Dotčená kritéria koordinace a spolupráce, která zdaleka nevyžadují zpracování opravdového „plánu“, je třeba chápat ve světle koncepce vlastní ustanovením Smlouvy týkajícím se hospodářské soutěže, podle které každý hospodářský subjekt musí autonomním způsobem určovat politiku, kterou hodlá uplatňovat na společném trhu. Ačkoliv je pravda, že tento požadavek autonomie nevyklučuje právo hospodářských subjektů na rozumné přizpůsobení se existujícímu nebo očekávanému chování jejich soutěžitelů, nicméně striktně brání všem přímým nebo nepřímým kontaktům mezi takovými

subjekty, jejichž cílem nebo výsledkem je ovlivnění tržního chování skutečného nebo potenciálního soutěžitele či odhalení tržního chování, o kterém tyto subjekty rozhodly, že budou samy uskutečňovat na trhu nebo které zamýšlí samy uskutečňovat na trhu, takovému soutěžiteli (rozsudek Soudního dvora ze dne 16. prosince 1975, *Suiker Unie a další v. Komise*, 40/73 až 48/73, 50/73, 54/73 až 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, *Recueil*, s. 1663, body 173 a 174; rozsudek *PVC II*, bod 56 výše, bod 720).

117 Cíl dosáhnout přímých kontaktů, k nimž došlo mezi účastníky kartelové dohody, jak je popsaly *LCL a SKT*, zjevně zahrnuje protiprávní vzájemnou shodu ve smyslu výše uvedené judikatury. Prostřednictvím výměny informací s cílem zachovat určitou cenovou úroveň výrobků určených pro výrobce automobilových dílů a výrobce spotřebního zboží se dotčené podniky dopustily koluzivního jednání, které usnadnilo koordinaci jejich obchodního chování, což je ve zjevném rozporu s požadavkem, podle kterého musí každý hospodářský subjekt nezávisle určovat politiku, kterou chce na trhu sledovat.

118 V rozsudku ze dne 8. července 1999, *Komise v. Anic Partecipazioni (C-49/92 P, Recueil, s. I-4125)*, Soudní dvůr upřesnil, že, jak vyplývá ze samotného znění čl. 81 odst. 1 ES, pojem „jednání ve vzájemné shodě“ předpokládá, kromě vzájemné shody mezi podniky, i chování na trhu v návaznosti na tuto vzájemnou shodu a příčinnou souvislost mezi oběma skutečnostmi (bod 118). Soudní dvůr rovněž rozhodl, že je třeba předpokládat, neexistuje-li důkaz o opaku, jehož předložení přísluší zúčastněným subjektům, že podniky, které jednají ve vzájemné shodě a které zůstávají na trhu aktivní, zohledňují při určování svého chování na trhu informace, které si vyměnily se svými konkurenty (výše uvedený rozsudek *Komise v. Anic Partecipazioni*, bod 121).

119 V projednávané věci vzhledem k tomu, že neexistuje důkaz o opaku, jehož předložení by příslušelo SKT, je třeba mít za to, že SKT, která zůstala aktivní na relevantním trhu po celou dobu trvání protiprávního jednání, zohledňovala protiprávní vzájemnou shodu, které se účastnila, při určování svého chování na daném trhu (viz v tomto smyslu rozsudek Komise v. Anic Partecipazioni, bod 118 výše, bod 121).

120 Z toho plyne, že se Komise správně domnívala, že žalobkyně porušily článek 81 ES, když se účastnily souboru dohod a jednání ve vzájemné shodě týkajících se zejména výrobků určených výrobcům automobilových dílů a výrobcům spotřebního zboží, a že je tedy třeba odmítnout tvrzení žalobkyň o nezbytnosti nezohlednit obraty dosažené v dotčeném odvětví založená na nesprávném předpokladu, že uvedené výrobky nebyly kartelovou dohodou dotčeny.

– K neexistenci globálního plánu účastníků kartelové dohody směřujícího k trvalé změně struktury hospodářské soutěže na trhu prostřednictvím převzetí podniků

121 V rámci svého vyjádření k závažnosti protiprávního jednání žalobkyně uvádějí, že ve věci převzetí podniků, k nimž došlo v minulosti, Komise v bodě 173 odůvodnění rozhodnutí, přinejmenším v jeho německém znění, konstatuje, že „tato různá opatření umožnila kartelové dohodě vyřešit otázku téměř všech ‚outsiderů‘ přítomných na trhu EHP“.

122 Schunk uvádí, že tímto tvrzením Komise předpokládá, že dotčené podniky sledovaly globální plán směřující k trvalé změně struktury hospodářské soutěže na trhu

prostřednictvím převzetí podniků, a tvrdí, že takový plán nikdy neexistoval, nebo by jej mohly sestavit a provést pouze SGL a Morgan, bez vědomí žalobkyň.

- 123 V rozsahu, v jakém lze uvedená tvrzení chápat jako zpochybnění, ze strany žalobkyň, protiprávního jednání, za které byly prohlášeny odpovědnými, jak je popsáno v bodě 2 odůvodnění rozhodnutí, je třeba konstatovat, že vycházejí ze zjevně nesprávného čtení rozhodnutí a musejí být odmítnuta jako zcela nerelevantní.
- 124 Je třeba v tomto ohledu uvést, že bod 173 odůvodnění rozhodnutí je věta důsledková, která neodkazuje pouze na převzetí konkurenčních podniků uskutečněná některými účastníky kartelové dohody.
- 125 Pojem „tato různá opatření“ odkazuje na souhrn protisoutěžních úkonů popsanych v bodě 167 odůvodnění rozhodnutí, jejichž cílem bylo přesvědčit soutěžitele ke spolupráci, přinutit soutěžitele ke spolupráci, koordinovanou činností přimět soutěžitele, aby odešli z trhu, nebo jim alespoň jasně naznačili, že není v jejich zájmu, aby se stavěli proti kartelu, přičemž k tomu patří i převzetí soutěžitelů. Dotčený bod odůvodnění tedy neobsahuje žádné tvrzení či předpoklad Komise ohledně existence „globálního plánu účastníků kartelové dohody směřujícího k trvalé změně struktury hospodářské soutěže na trhu prostřednictvím převzetí podniků“.
- 126 Krom toho je třeba poznamenat, že ani v oznámení námitek, ani v rozhodnutí Komise žalobkyním nepřičítá převzetí konkurenčních podniků a že žalobkyně nezpochybňují

existenci protisoutěžního jednání přičteného účastníkům kartelové dohody a týkajícího se konkurenčních podniků, kromě opatření převzetí podniků, jak jsou popsána v bodech 168 až 171 odůvodnění rozhodnutí.

– K existenci obzvláště sofistikovaného mechanismu kontroly a provádění dotčených dohod

127 Z bodů 2 a 219 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že Komise měla za to, že podniky, kterým bylo rozhodnutí určeno, se účastnily jediného a trvajících jednání spočívajícího v porušení čl. 81 odst. 1 ES a ode dne 1. ledna 1994 porušení čl. 53 odst. 1 Dohody o EHP, a že v jeho rámci tyto podniky zejména „zavedly obzvláště sofistikovaný mechanismus kontroly a provádění svých dohod“.

128 Žalobkyně uplatňují, že takový mechanismus nikdy neexistoval a že rozhodnutí neupřesňuje, v čem spočíval.

129 Je však třeba uvést, že rozhodnutí obsahuje dva body odůvodnění týkající se „[z]působu zajištění dodržování pravidel kartelu“.

130 Bod 89 odůvodnění zní takto:

„Dohoda z roku 1937, kterou bylo založeno evropské sdružení výrobců uhlíkových kartáčů, stanoví oficiální arbitrážní řízení pro účely řešení sporů mezi účastníky kartelu v případě údajného nedodržení pravidel kartelu. Tato formální řízení určená k zajištění dodržování pravidel kartelu již nebyla po vstupu v platnost pravidel Společenství v oblasti hospodářské soutěže možná. Účastníci kartelu tedy zblízka kontrolovali

cenové nabídky, které každý z nich činil svým zákazníkům, a na setkáních či při příležitosti jiných kontaktů trvali na nezbytnosti dodržování pravidel a cen dohodnutých v rámci kartelu. Příklady:

Na setkání technického výboru dne 16. dubna 1993:

„G [Schunk] požaduje, aby:

1. Cenová nabídka učiněná Burgmann [zákazník] a o 25 až 30 % nižší než sazebníková cena byla písemně vzata zpět.
2. Nebyla činěna žádná nabídka na takové cenové úrovni.“

Místní setkání v Nizozemsku dne 27. října 1994:

„Morganite - Belgie, problémy s kolegy. V létě neuplatněno žádné zvýšení cen.“
(neoficiální překlad)

¹³¹ Na základě několika dokumentů Komise v bodě 90 odůvodnění rozhodnutí dodává, že „[p]řípady podniků uplatňujících příliš nízké ceny byly přezkoumány na setkáních kartelu a mohly zakládat nárok na vyrovnání“.

- 132 Komise ve svých písemnostech tvrdí, že žalobkyně poprvé před Soudem zpochybňují výše uvedené skutečnosti, které byly skutečně uvedeny v bodě 62 oznámení námitek.
- 133 Je třeba zdůraznit, že výhrady a kritické poznámky vyjádřené SKT v odpovědi na oznámení námitek a relativizující dosah původního prohlášení zásady týkající se uznání věcné správnosti skutkových zjištění a jejich právní kvalifikace se netýkaly otázky kontroly provádění dohod, kterou tedy žalobkyně nemohou poprvé zpochybnit před Soudem.
- 134 Za předpokladu, že by však zpochybnění ze strany žalobkyň mohlo být považováno za přípustné, s ohledem na skutečnost, že Komise poprvé v rozhodnutí použila výraz „obzvláště sofistikovaný mechanismus“, musí být v každém případě odmítnuto jako neopodstatněné. Stačí totiž konstatovat, že žalobkyně neuvedly žádnou skutečnost umožňující odporovat zjištěním provedeným Komisí v bodech 89 a 90 odůvodnění rozhodnutí, konkrétněji ohledně existence kontrolního mechanismu sazební politiky účastníků kartelové dohody včetně vyrovnání ze strany podniků, které činily příliš nízké cenové nabídky.
- 135 Nakonec je třeba, uvést, že v části žaloby věnované „příspěvní Schunk k protiprávnímu jednání“ a jeho údajnému nadhodnocení ze strany Komise žalobkyně kritizují postoj Komise vyjádřený v bodě 178 odůvodnění rozhodnutí a kvalifikující jako „neobvyklou“ skutečnost, že na zakládajícím setkání European Carbon and Graphite Association (ECGA, Evropské sdružení uhlíku a grafitu) dne 1. března 1995 někteří účastníci konstatovali nezbytnost výboru pro speciální grafity, aniž by však tehdy byli schopni uvést, které legitimní otázky by byl oprávněn přezkoumávat.

136 Kromě stručného a uzavřeného charakteru argumentace žalobkyň se zdá, že výše uvedená prohlášení Komise spadají do rámce posouzení úlohy profesních sdružení, a konkrétněji ECGA v kartelové dohodě. Za těchto podmínek dotčená argumentace žalobkyň již nemůže zpochybnit posouzení odpovědnosti žalobkyň Komisí ani posouzení závažnosti protiprávního jednání.

137 Ze všech výše uvedených úvah vyplývá, že Komise měla právem za to, že žalobkyně porušily článek 81 ES, jak bylo popsáno v bodě 2 odůvodnění rozhodnutí, tím, že se účastnily souboru dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví výrobků na bázi uhlíku a grafitu k elektrickým a mechanickým aplikacím.

K návrhu na snížení pokuty

138 Žalobkyně vytýká Komisi, že při stanovení výše pokuty porušila zásadu proporcionality a zásadu rovného zacházení.

139 Z rozhodnutí vyplývá, že pokuty byly uloženy na základě čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a že Komise – ačkoli rozhodnutí na pokyny výslovně neodkazuje – určila výši pokut na základě způsobu výpočtu pokut stanoveného v pokynech.

K údajnému nadhodnocení závažnosti protiprávního jednání, pokud jde o jeho povahu a účinky, ze strany Komise

140 Podle metody vymezené v pokynech přijme Komise při stanovení výše pokut, které se ukládají dotyčným podnikům, jako výchozí bod částku stanovenou v závislosti na závažnosti protiprávního jednání. Při hodnocení závažnosti protiprávního jednání je třeba brát v úvahu jeho povahu, skutečný dopad na trh, pokud jej lze měřit, a velikost dotčeného zeměpisného trhu (bod 1 A odst. 1). V tomto rámci se protiprávní jednání zařadí do jedné ze tří kategorií, a sice „méně závažná protiprávní jednání“, pro která jsou předpokládány pokuty 1 000 eur až 1 milion eur, „závažná protiprávní jednání“, pro která jsou předpokládány pokuty 1 milion eur až 20 milionů eur, a „velmi závažná protiprávní jednání“, pro která jsou předpokládány pokuty nad 20 milionů eur (bod 1 A odst. 2 první až třetí odrážka).

141 V rozhodnutí Komise uvádí následující tři skutečnosti:

- dotčené protiprávní jednání sestávalo hlavně z přímého či nepřímého určování prodejních cen a jiných obchodních podmínek použitelných na zákazníky, z rozdělení trhů, zejména prostřednictvím přidělování zákazníků, a z koordinovaného jednání vůči soutěžitelům, kteří nebyli účastníky kartelu, přičemž tyto praktiky představují, na základě své povahy, nejzávažnější porušení ustanovení čl. 81 odst. 1 ES a čl. 53 odst. 1 Dohody o EHP (bod 278 odůvodnění rozhodnutí);

- koluzivní dohody byly provedeny a měly dopad na trh dotčených výrobků v EHP, avšak tento dopad nelze přesně změřit (bod 286 odůvodnění rozhodnutí);

- kartel zahrnoval celý společný trh a, po jeho vzniku, celý EHP (bod 287 odůvodnění rozhodnutí).

142 Závěr Komise uvedený v bodě 288 odůvodnění rozhodnutí zní takto:

„S ohledem na všechny tyto faktory má Komise za to, že podniky dotčené tímto rozhodnutím se dopustily velmi závažného protiprávního jednání. Podle Komise jsou povaha protiprávního jednání a jeho zeměpisný rozsah takové, že protiprávní jednání musí být kvalifikováno jako velmi závažné, bez ohledu na to, zda jeho dopad na trh může být změřen, či nikoli. Je v každém případě jasné, že protisoutěžní opatření kartelu byla provedena a měla dopad na trh, i když tento dopad nelze přesně měřit.“ *(neoficiální překlad)*

143 Žalobkyně tvrdí, že Komise nadhodnotila závažnost protiprávního jednání, když v tomto ohledu rozvinula různé argumenty vázané v podstatě na analýzu vlastní povahy protiprávního jednání. Rovněž kritizují posouzení účinků uvedeného protiprávního jednání provedené Komisí.

- K povaze protiprávního jednání

144 Úvodem je třeba uvést, že odůvodnění Komise týkající se povahy protiprávního jednání se skládá ze dvou částí, jedné věnované zohlednění samotné podstaty dotčených protisoutěžních činností (bod 278 odůvodnění rozhodnutí) a druhé týkající se vnějších skutečností, která se však týkají posouzení povahy protiprávního jednání (bod 279 odůvodnění rozhodnutí).

145 V první části Komise uvedla, že dotčené protiprávní jednání sestávalo „hlavně“ z přímého či nepřímého určování prodejních cen a jiných obchodních podmínek použitelných na zákazníky, z rozdělení trhů, zejména prostřednictvím přidělování zákazníků, a z koordinovaného jednání vůči soutěžitelům, kteří nebyli účastníky kartelu.

146 Je třeba připomenout, že tvrzení žalobkyň ohledně neexistence protisoutěžní dohody o zákazu reklamy, neexistence globálního plánu účastníků kartelové dohody směřujícího k trvalé změně struktury hospodářské soutěže na trhu prostřednictvím převzetí podniků a nezavedení obzvláště sofistikovaného mechanismu kontroly a provádění jejich dohod, uvedená v části jejich písemností formálně věnovaných zpochybnění posouzení závažnosti protiprávního jednání provedeného Komisí, byla odmítnuta z důvodů uvedených výše.

147 Krom toho z formulace bodu 278 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že při posuzování závažnosti protiprávního jednání Komise zvažila diferencovaně protisoutěžní činnosti podniků účastnících se kartelu a že nezmínila zákaz reklamy a zavedení obzvláště sofistikovaného mechanismu kontroly a provádění jejich dohod, s ohledem na objektivně méně významnou a pouze doplňující povahu těchto praktik.

148 Za těchto okolností a i za předpokladu, že by zpochybnění ze strany žalobkyň týkající se zákazu reklamy a výše uvedeného mechanismu mohla být považována za opodstatněná, neumožňují zpochybnit posouzení Komise ohledně závažnosti protiprávního jednání.

149 V rámci druhé části odůvodnění posouzení závažnosti protiprávního jednání (bod 279 odůvodnění rozhodnutí) Komise uvádí následující:

„Ve snaze o úplnost lze rovněž poznamenat, že ujednání zakládajících kartelovou dohodu se účastnily všechny velké hospodářské subjekty v EHP, které dohromady kontrolovaly více než 90 % trhu EHP. Tato ujednání byla řízena, nebo přinejmenším vědomě tolerována na nejvyšších úrovních dotčených podniků. Účastníci kartelu přijali mnoho bezpečnostních opatření, aby zabránili odhalení kartelové dohody, a neponechali žádné pochybnosti o tom, že si byli plně vědomi protiprávnosti svého počínání. Kartelová dohoda dosáhla vysoké úrovně institucionalizace a byla široce respektována. Kontakty mezi účastníky ve formě setkání či jiné byly časté a pravidelné. Kartelová dohoda byla zavedena pouze ve prospěch zúčastněných podniků a ke škodě jejich zákazníků a nakonec široké veřejnosti.“ *(neoficiální překlad)*

150 Na podporu tvrzení o nesprávném posouzení závažnosti protiprávního jednání žalobkyně uplatňují, že se Komise mylíla, když v poznámce pod čarou č. 4 rozhodnutí napsala, že „[p]ro potřeby dohod o cenách“ kartelová dohoda rozlišovala mezi výrobky k elektrickým aplikacím několik velkých kategorií a že teze Komise, podle které byly dohody prováděny díky restriktivně organizovanému systému, spočívá „následkem toho“ na nesprávném výkladu skutkových okolností.

151 Kromě zjevné neexistence logické vazby mezi oběma výše uvedenými návrhy postačí konstatovat, že tvrzení žalobkyň nijak nesouvisí s posouzením závažnosti protiprávního jednání, které provedla Komise v rozhodnutí, a že jsou tedy zcela nerelevantní ve vztahu k výtce nadhodnocení uvedené závažnosti.

152 Žalobkyně rovněž tvrdí, že ani tajný charakter kartelové dohody, ani újma utrpěná širokou veřejností neměly být v rozhodnutí zohledněny (bod 279 odůvodnění) jako

přítěžující okolnosti, neboť se jednalo o prvky vlastní každé kartelové dohodě a již zohledněné zákonodárcem při určení rámce pokuty. Komise mimoto nepředložila žádný důkaz na podporu svojí teze, podle které se účastníci kartelové dohody metodicky snažili o utajení svého protiprávního jednání.

153 Je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je závažnost protiprávního jednání určena s ohledem na řadu faktorů, jako například konkrétní okolnosti věci, její kontext a odrazující účinek pokut, u nichž má Komise prostor pro uvážení (rozsudky Soudního dvora Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 44 výše, bod 241, a ze dne 10. května 2007, SGL Carbon v. Komise, C-328/05 P, Sb. rozh. s. I-3921, bod 43).

154 V tomto kontextu Komise mohla legitimně zohlednit skutečnost, že podniky přijaly mnoho opatření, aby zabránily odhalení kartelové dohody, a škody utrpěné širokou veřejností za účelem určení závažnosti protiprávního jednání, přičemž nutno dodat, že uvedené dvě skutečnosti nejsou, přísně vzato, „přítěžujícími okolnostmi“, jak tvrdí žalobkyně.

155 V rozporu s tvrzeními žalobkyň Komise poskytla podrobný popis opatření přijatých za účelem zajištění zachování tajnosti setkání a kontaktů v bodech 81 až 87 odůvodnění rozhodnutí, přičemž jej podepřela listinnými důkazy, které žalobkyně nezpochybnily.

156 Mimoto, jak zdůrazňuje Komise, nezpůsobují všechna protiprávní jednání porušující právo hospodářské soutěže újmu hospodářské soutěži a spotřebitelům stejným způsobem. Toto zohlednění újmy veřejnosti se odlišuje od zohlednění hospodářské schopnosti účastníka kartelové dohody způsobit újmu soutěžitelům a spotřebitelům, k němuž dochází v rámci etapy výpočtu výše pokuty stanovené pokyny, a směřuje k rozdílnému zacházení zejména v případě, kdy, jako v projednávané věci, se protiprávního jednání účastní více podniků.

157 Nakonec je třeba uvést, že znění bodu 279 odůvodnění rozhodnutí uvádí, že tam uvedené skutečnosti jsou podpůrné ve vztahu ke skutečnostem uvedeným v bodě 278 rozhodnutí. Za těchto okolností, i za předpokladu že by zpochybnění, ze strany

žalobkyň, zohlednění tajné povahy kartelové dohody a újmy utrpěné veřejností mohlo být považováno za opodstatněné, nemělo by to za následek zpochybnění posouzení povahy protiprávního jednání provedeného Komisí, jak vyplývá z relevantních a dostačujících důvodů obsažených v bodě 278 odůvodnění rozhodnutí.

– K účinkům protiprávního jednání

158 V rámci svého žalobního důvodu vycházejícího z nadhodnocení závažnosti protiprávního jednání žalobkyně tvrdí, že se Komise dopustila dvojího pochybení při posouzení účinků protiprávního jednání.

159 Tvrdí zaprvé, že Komise nesprávně určila velikost dotčeného trhu, když měla za to, že kartelová dohoda zahrnovala koluzivní dohody týkající se výrobců automobilových dílů a výrobců spotřebního zboží, tedy dohody, jejichž existenci žalobkyně nikdy neuznaly.

160 Jak již bylo uvedeno, tato argumentace obsahuje zpochybnění protiprávního jednání konstatovaného Komisí v rozhodnutí a v rozporu s tvrzením žalobkyň bylo uznáno, že protisoutěžní praktiky kartelu se skutečně týkaly výrobců automobilových dílů a výrobců spotřebního zboží. Krom toho je nerelevantní, pokud jde o přezkum opodstatněnosti posouzení účinků kartelové dohody, který je v rozporu s tvrzením žalobkyň nezávislý na obratu dosaženém podniky z prodeje dotčených výrobků.

- 161 Žalobkyně zadruhé tvrdí, že se Komise dopustila nesprávného posouzení provádění dohod, a zároveň uvádí, že Komise v rozporu s požadavky svých vlastních pokynů nepředložila žádný důkaz konkrétního dopadu kartelové dohody a nedostatečně zohlednila skutečnost, že dohody byly provedeny pouze částečně.
- 162 V bodě 281 odůvodnění rozhodnutí Komise konstatuje existenci skutečných protisoutěžních účinků plynoucích v projednávané věci z provedení koluzivních dohod, ačkoli není možné je přesně měřit, přičemž toto konstatování následuje po popisu povahy protiprávního jednání a předchází určení jeho zeměpisného rozsahu. Obsah bodu 288 odůvodnění rozhodnutí, a konkrétněji použití výrazu „[s] ohledem na všechny faktory“ umožňuje učinit závěr, že Komise skutečně zohlednila konkrétní dopad kartelové dohody na trh za účelem kvalifikace protiprávního jednání jako „velmi závažného“, i když dodala, že tato kvalifikace je odůvodněná bez ohledu to, zda lze dopad měřit, či nikoli.
- 163 Z bodů 244 až 248 a 280 až 286 odůvodnění rozhodnutí tedy vyplývá, že Komise z provedení kartelové dohody jasně odvodila existenci jejího konkrétního dopadu na dotčené odvětví.
- 164 Komise v tomto ohledu uvádí, že „[v]šichni účastníci kartelu provedli všeobecná (procentuálně vyjádřená) zvýšení dohodnutých cen, když vydali nové ceníky [...], veřejné dopravní společnosti zadaly zakázky té společnosti, jejíž nabídka byla zmanipulována tak, aby byla mírně nižší než nabídky dalších účastníků kartelové dohody, přičemž soukromí zákazníci neměli jinou možnost než se zásobovat u předem určeného dodavatele za předem určenou cenu, aniž by došlo k hospodářské soutěži, a zpracovatelé nemohli nakupovat uhlíkové bloky, nebo je mohli nakoupit pouze za uměle zvýšené ceny, což způsobilo, že se na trhu hotových výrobků nemohli účinně účastnit hospodářské soutěže“ (*neoficiální překlad*). S ohledem na délku trvání protiprávního jednání a na skutečnost, že dotčené podniky dohromady kontrolovaly

přes 90 % trhu EHP, není podle Komise žádných pochyb, že kartelová dohoda měla na uvedený trh skutečné protisoutěžní účinky (body 245 a 281 odůvodnění rozhodnutí).

- 165 Je třeba připomenout, že Komise má při posuzování konkrétního dopadu protiprávního jednání na trhu vycházet z hospodářské soutěže, která by zpravidla existovala, kdyby nedošlo k protiprávnímu jednání (viz v tomto smyslu rozsudek *Suiker Unie* a další v. Komise, bod 116 výše, body 619 a 620; rozsudky Soudu ze dne 14. května 1998, *Mayr-Melnhof v. Komise*, T-347/94, Recueil, s. II-1751, bod 235; ze dne 11. března 1999, *Thyssen Stahl v. Komise*, T-141/94, Recueil, s. II-347, bod 645, a rozsudek *Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients v. Komise*, bod 84 výše, bod 150).
- 166 Co se týče kartelové dohody o cenách, je podle Komise legitimní vyvozovat, že protiprávní jednání mělo účinky, v důsledku toho, že účastníci kartelové dohody přijali opatření k uplatnění dohodnutých cen například tím, že je oznámili zákazníkům, dali svým zaměstnancům pokyny využívat je jako základ jednání a dohlíželi na jejich uplatnění svými soutěžiteli a svými vlastními prodejními službami. Pro učinění závěru o dopadu na trh totiž stačí, aby dohodnuté ceny sloužily jako základ pro stanovení cen jednotlivých transakcí, a omezovaly tak vyjednávací prostor, kterým disponují zákazníci (rozsudky Soudu ze dne 17. prosince 1991, *Hercules Chemicals v. Komise*, T-7/89, Recueil, s. II-1711, body 340 a 341; *PVC II*, bod 56 výše, body 743 až 745, a ze dne 14. prosince 2006, *Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise*, T-259/02 až T-264/02 a T-271/02, Sb. rozh. s. II-5169, bod 285).
- 167 Naproti tomu nemůže být vyžadováno od Komise, je-li prokázáno provádění kartelové dohody, aby systematicky prokazovala, že dohody skutečně umožnily dotyčným podnikům dosáhnout vyšší úrovně cen transakcí než té, která by nastala, kdyby neexistovala kartelová dohoda. V tomto ohledu teze, podle které může být zohledněno za účelem určení závažnosti protiprávního jednání pouze to, že úroveň cen transakcí by byla odlišná, kdyby neexistovala koluze, nemůže být přijata (rozsudek Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, *Cascades v. Komise*, C-279/98 P, Recueil, s. I-9693, body 53 a 62). Mimoto by bylo nepřiměřené vyžadovat takový důkaz, který by pohltil značné

prostředky vzhledem k tomu, že by vyžadoval provedení hypotetických výpočtů založených na hospodářských modelech, jejichž přesnost by byla soudem ověřitelná pouze obtížně a jejichž neomylná povaha není nijak dokázána (stanovisko generálního advokáta Mischa u rozsudku Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, *Mo och Domsjö v. Komise*, C-283/98 P, Recueil, s. I-9855, I-9858, bod 109).

168 Pro posouzení závažnosti protiprávního jednání je totiž rozhodující, zda účastníci kartelové dohody učinili vše, co bylo v jejich moci učinit, aby svým záměrům dali konkrétní výsledek. Co se stalo posléze, v oblasti skutečně uplatňovaných tržních cen, mohlo být ovlivněno jinými faktory, které se nacházely mimo kontrolu účastníků kartelové dohody. Účastníci kartelové dohody nemohou obrátit ve svůj prospěch vnější faktory, které překazily jejich úsilí, činíce z nich skutečnosti odůvodňující snížení pokuty (stanovisko generálního advokáta Mischa u rozsudku *Mo och Domsjö v. Komise*, bod 167 výše, body 102 až 107).

169 Komise tudíž svůj závěr o existenci dopadu na trh mohla právoplatně opřít o provádění kartelové dohody poté, co relevantně uvedla, že kartelová dohoda trvala více než jedenáct let a že účastníci uvedené kartelové dohody kontrolovali přes 90 % trhu EHP.

170 Ohledně opodstatněnosti zjištění, z nichž Komise v projednávané věci vyvodila tento závěr, je třeba uvést, že žalobkyně neprokázaly ani netvrdí, že kartelovou dohodu neprováděly. Z písemností žalobkyň vyplývá, že se spokojily s uplatněním skutečnosti, že kartelová dohoda byla provedena pouze částečně, což je tvrzení, které ani za předpokladu své přesnosti nemůže prokázat, že Komise nesprávně posoudila závažnost protiprávního jednání, když zohlednila skutečnost, že dotčené protiprávní praktiky

měly skutečný protisoutěžní účinek na trh EHP s dotčenými výrobky (rozsudek Soudu ze dne 25. října 2005, Groupe Danone v. Komise, T-38/02, Sb. rozh. s. II-4407, bod 148).

171 Nakonec je třeba uvést, že i za předpokladu, že by konkrétní dopad kartelové dohody nebyl Komisí prokázán právně dostačujícím způsobem, kvalifikace tohoto protiprávního jednání jako „velmi závažného“ je bez ohledu na to přiměřená. Tři výše uvedené aspekty posouzení závažnosti protiprávního jednání totiž nemají v rámci celkového přezkumu stejnou váhu. Povahy protiprávního jednání hraje prvořadou roli zejména pro charakterizování protiprávních jednání jako „velmi závažných“. V tomto ohledu vyplývá z popisu velmi závažných protiprávních jednání v pokynech, že dohody nebo jednání ve vzájemné shodě, jejichž cílem je zejména, jako v projednávané věci, stanovení cen, mohou být již na základě své vlastní povahy kvalifikovány jako „velmi závažné“, aniž by bylo nezbytné, aby se taková jednání vyznačovala zvláštním dopadem nebo zeměpisným rozsahem. Tento závěr je podpořen skutečností, že pokud popis závažných protiprávních jednání uvádí výslovně dopad na trh a účinky v rozsáhlých oblastech společného trhu, popis velmi závažných protiprávních jednání naproti tomu žádný požadavek konkrétního dopadu na trh ani účinků ve zvláštní zeměpisné oblasti neuvádí (rozsudek Soudu ze dne 27. července 2005, Brasserie nationale a další v. Komise, T-49/02 až T-51/02, Sb. rozh. s. II-3033, bod 178, a Groupe Danone v. Komise, bod 170 výše, bod 150).

172 Ze všech výše uvedených úvah vyplývá, že žalobní důvod vycházející z nadhodnocení závažnosti protiprávního jednání s ohledem na jeho povahu a účinky musí být odmítnut.

K rozdělení podniků do kategorií

173 Žalobkyně tvrdí, že Komise v rozporu se svými pokyny určila výchozí částku pokut nezávisle na celkovém obratu podniků, což vedlo k porušení zásady rovného zacházení. Schunk a SGL tak byly zařazeny do téže kategorie, ačkoli velikost SGL představuje téměř dvojnásobek velikosti Schunk. Komise v rozhodnutí jednala „paušálně“

a pominula jisté faktory, jako například strukturu žalobkyň z pohledu práva obchodních společností a jejich obtížnější přístup na finanční trhy, jež by umožnily posouzení individuální schopnosti podniků způsobit škodu soutěžitelům.

- 174 Je třeba zaprvé uvést, že v rozporu s tím, co tvrdí žalobkyně, není Komise při vymezení výše pokuty podle závažnosti a délky trvání dotčeného protiprávního jednání povinna uskutečnit svůj výpočet pokuty na základě částek založených na obratu dotyčných podniků, a konkrétněji na celkovém obratu (rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 44 výše, bod 255).
- 175 S výhradou dodržování horní meze, kterou stanoví čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a která vychází z celkového obratu (rozsudek Musique diffusion française a další v. Komise, bod 43 výše, bod 119), může Komise přihlédnout k obratu dotčeného podniku, aby posoudila závažnost protiprávního jednání při stanovení výše pokuty, avšak tomuto obratu nelze přikládat přílišný význam ve srovnání s ostatními posuzovanými faktory (rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 44 výše, bod 257).
- 176 V projednávané věci Komise uplatnila metodu výpočtu, která je vymezena v pokynech a která stanoví zohlednění značného množství faktorů při posuzování závažnosti protiprávního jednání pro stanovení výše pokuty, mezi něž patří zejména povaha protiprávního jednání, jeho konkrétní dopad, zeměpisný rozsah dotčeného trhu a nezbytnost odrazujícího účinku pokuty. Ačkoli pokyny nestanoví, že se výše pokut vypočítá podle celkového obratu nebo relevantního obratu, nebrání tomu, aby tyto obraty byly zohledněny při stanovení výše pokuty, aby byly dodrženy obecné právní zásady Společenství, vyžadují-li to okolnosti (rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 44 výše, body 258 a 260).

177 S ohledem na velké rozdíly ve velikosti mezi dotčenými podniky a za účelem zohlednění jejich specifické váhy, a tedy skutečného dopadu jejich protiprávního jednání na hospodářskou soutěž Komise v rozhodnutí a v souladu s bodem 1 A čtvrtým a šestým pododstavcem pokynů přistoupila k rozdílnému zacházení s podniky, které se účastnily protiprávního jednání. K tomu účelu rozdělila dotčené podniky do tří kategorií na základě obratu dosaženého jednotlivými podniky na úrovni EHP z prodeje výrobků dotčených tímto řízením, včetně hodnoty vlastní spotřeby jednotlivých podniků. Výsledkem je podíl na trhu představující relativní váhu účasti jednotlivých podniků v rámci protiprávního jednání a jejich hospodářskou schopnost způsobit významnou škodu soutěžitelům (body 289 až 291 odůvodnění rozhodnutí).

178 Srovnání bylo založeno na údajích o obratu (v milionech eur) přičitatelném dotčeným výrobkům, které se týkají posledního roku protiprávního jednání, tedy roku 1998, jak vyplývají z tabulky 1 uvedené v bodě 37 odůvodnění rozhodnutí, nazvané „Odhad obratu (včetně hodnoty odpovídající vlastní spotřebě podniků) a podíly na trhu v EHP v roce 1998 pro skupinu výrobků, které jsou předmětem řízení“:

Dodavatelé	Obrat (včetně hodnoty vlastní spotřeby)	Podíl na trhu v EHP
Conradty	9	3 %
Hoffmann	17	6 %
[LCL]	84	29 %
Morgan	68	23 %
Schunk	52	18 %
SGL	41	14 %
Divers	20	7 %
Celkem	291	100 %

179 V důsledku toho byly LCL a Morgan, považované za dva největší hospodářské subjekty s podíly na trhu přesahujícími 20 %, zařazeny do první kategorie. Schunk a SGL, které jsou středně velikými hospodářskými subjekty s podíly na trhu mezi 10 a 20 %, byly zařazeny do druhé kategorie. Hoffmann a Conradty, považované za malé hospodářské subjekty na základě svých podílů na trhu menších než 10 %, byly zařazeny do třetí kategorie (body 37 a 297 odůvodnění rozhodnutí).

180 Na základě výše uvedených úvah Komise stanovila výchozí částku určenou v závislosti na závažnosti protiprávního jednání ve výši 35 milionů eur pro LCL a Morgan, 21 milionů eur pro Schunk a SGL a 6 milionů eur pro Hoffmann a Conradty (bod 298 odůvodnění rozhodnutí).

181 Je třeba zadruhé uvést, že kartel zahrnoval celý společný trh a, po jeho vzniku, celý EHP a že obrat z dotčených výrobků představuje vhodný základ pro hodnocení, jak to učinila Komise v rozhodnutí, škod způsobených soutěžitelům na dotčeném výrobním trhu v rámci EHP, jakož i relativní význam účastníků kartelové dohody na dotčeném trhu. Z ustálené judikatury vyplývá (viz zejména rozsudek *Musique diffusion française* a další v. Komise, bod 43 výše, bod 121, a rozsudek *Mayr-Melnhof v. Komise*, bod 165 výše, bod 369), že část obratu z prodeje zboží, které je předmětem protiprávního jednání, má povahu přesného ukazatele rozsahu protiprávního jednání na dotčeném trhu. Konkrétněji, jak zdůraznil Soud, obrat z prodeje výrobků, které byly předmětem restriktivního jednání, je objektivním kritériem, které udává skutečnou míru škodlivosti tohoto jednání pro běžnou hospodářskou soutěž (rozsudek *Soudu ze dne 11. března 1999, British Steel v. Komise*, T-151/94, Recueil, s. II-629, bod 643).

182 Je třeba zatřetí zdůraznit, že metoda spočívající v rozdělení účastníků kartelové dohody do kategorií pro účely rozdílného zacházení ve fázi stanovení výchozí částky pokut, jejíž zásada byla potvrzena judikaturou Soudu, i když nezohledňuje rozdíly ve velikosti mezi

podniky téže kategorie (rozsudky Soudu ze dne 19. března 2003, CMA CGM a další v. Komise, T-213/00, Recueil, s. II-913, bod 385, a Tokai I, bod 84 výše, bod 217), s sebou nese stanovení paušální výchozí částky pro podniky spadající do stejné kategorie.

183 Nic to však nemění na tom, že takové rozdělení do kategorií provedené Komisí v rozhodnutí musí dodržovat zásadu rovného zacházení, podle které je zakázáno zacházet se stejnými situacemi odlišně nebo s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněné. Dále, podle judikatury musí být výše pokut alespoň přiměřená skutečnostem zohledněným při posuzování závažnosti protiprávního jednání (viz rozsudek Tokai I, bod 84 výše, bod 219 a citovaná judikatura).

184 Pro ověření toho, zda rozdělení účastníků kartelové dohody do kategorií je v souladu se zásadami rovného zacházení a proporcionality, se Soud v rámci svého přezkumu legality výkonu posuzovací pravomoci, jíž Komise v této oblasti disponuje, musí nicméně omezit na kontrolu, zda je toto rozdělení soudržné a objektivně odůvodněné (rozsudek CMA CGM a další v. Komise, bod 182 výše, body 406 a 416, a rozsudek Tokai I, bod 84 výše, body 220 a 222).

185 Je třeba začtvrté poznamenat, že žalobkyně se omezily na kritiku regulérnosti složení druhé kategorie, když uplatňují údajnou diskriminaci ve vztahu k SGL. Žalobkyně byly zařazeny do této kategorie, stejně jako SGL, s podíly na trhu 18 a 14 %, které představují obrat na dotčeném trhu ve výši 52 a 41 milionů eur, což je jasně umísťuje do části zahrnuté mezi 10 a 20 % podílu na trhu.

186 Je třeba zdůraznit, že rozdíl ve velikosti mezi Schunk a SGL (4 procentní body), které patří do stejné kategorie, je méně významný než rozdíl mezi Schunk a Morgan, nejméně významným subjektem první kategorie, na jedné straně, a Schunk a Hoffman, nejvýznamnějším subjektem třetí kategorie. Malý rozdíl mezi Schunk a SGL umožnil Komisi, aby s přihlédnutím k nijak zvláště vysokému podílu SGL, způsobem zcela soudržným a objektivním, a tedy aniž by porušila zásady rovného zacházení a proporcionality, zacházela s Schunk, stejně jako s SGL, jako se středně významným subjektem, a tudíž aby stanovila stejnou výchozí částku ve výši 21 milionů eur, nižší než částku stanovenou ve vztahu k LCL a Morgan, které měly na relevantním trhu významné postavení (29 % a 23 %), a vyšší než částku uloženou Hoffman a Conrady, jež měly na uvedeném trhu velmi okrajové postavení (6 % a 3 %).

187 Ukazuje se tak, že žalobkyně nemůže platně dojít k závěru, že byla vystavena diskriminujícímu či nepřiměřenému zacházení, jelikož výchozí částka uložené pokuty je odůvodněná s ohledem na kritérium použité Komisí pro posouzení významu každého podniku na relevantním trhu (viz v tomto smyslu rozsudek LR AF 1998 v. Komise, bod 43 výše, bod 304), přičemž bylo krom toho poznamenáno, že uložená částka 21 milionů eur téměř odpovídá minimální hranici stanovené pokyny pro „velmi závažná“ protiprávní jednání.

188 Za těchto okolností musí být odmítnuta jako nerelevantní tvrzení, která se týkají skutečnosti, že SKT, společnost nekótovaná na burze, která má na světové úrovni podíl na trhu jasně nižší než 10 %, disponuje podstatně méně významnou hospodářskou silou než podniky kótované na burze, jako Morgan, LCL či SGL, mateřské společnosti světových skupin se snadnějším přístupem na finanční trhy.

189 Ostatně i za předpokladu prokázání existence povinného vztahu mezi konkrétní povahou podniku a snazším přístupem na finanční trhy není tato skutečnost relevantní

v projednávané věci pro *in concreto* určení rozsahu protiprávního jednání spáchaného jednotlivými podniky, které se účastnily kartelové dohody, a jejich skutečného významu na dotčeném trhu.

K odrazujícímu účinku

¹⁹⁰ Žalobkyně zaprvé uplatňuje, že Komise posoudila nezbytnost odrazení ve vztahu k dotčeným podnikům bez rozdílu a jednotně, nezávisle na jejich obratech, v rozporu s požadavky judikatury a pokynů.

¹⁹¹ Je třeba připomenout, že účelem sankcí stanovených v článku 15 nařízení č. 17 je potlačovat protiprávní jednání, jakož i předcházet jeho opakování (rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1970, ACF Chemiefarma v. Komise, 41/69, Recueil, s. 661, bod 173; rozsudek PVC II, bod 56 výše, bod 1166).

¹⁹² Jelikož je odrazení cílem pokuty, požadavek na jeho zajištění je obecným požadavkem, jímž se má Komise řídit při výpočtu pokuty a který nutně nevyžaduje, aby v rámci tohoto výpočtu byla vyhrazena zvláštní etapa celkovému posouzení všech relevantních okolností pro účely dosažení tohoto cíle (rozsudek Soudu ze dne 15. března 2006, BASF v. Komise, T-15/02, Sb. rozh. s. II-497, bod 226).

¹⁹³ Pro účely zohlednění cíle spočívajícího v odrazení Komise v pokynech nedefinovala metodu či zvláštní kritéria, které, pokud by byly výslovně stanoveny, by mohly být

závažné. Bod 1 A čtvrtý pododstavec pokynů v kontextu hodnocení závažnosti protiprávního jednání uvádí pouze nezbytnost určit vyšší pokuty na úrovni, která jí zajistí dostatečný odrazující účinek.

194 V projednávané věci Komise výslovně zdůraznila, že je nezbytné stanovit pokuty na odrazující úrovni v rámci vyjádření obecného přístupu při určování pokut, že s účastníky kartelové dohody zacházela odlišně v závislosti na jejich podílu na trhu určeném na základě relevantního obratu a stanovila výchozí částku pokuty pro Schunk ve výši 21 milionů eur (body 271 a 289 odůvodnění rozhodnutí).

195 Z rozhodnutí jasně vyplývá, že při stanovení výchozí částky pokuty podle závažnosti protiprávního jednání Komise jednak kvalifikovala protiprávní jednání jako takové, přičemž zohlednila objektivní skutečnosti, a sice povahu protiprávního jednání, jeho dopad na trh a rozsah tohoto zeměpisného trhu, a jednak zohlednila subjektivní skutečnosti, a sice specifickou váhu jednotlivých podniků účastnících se kartelové dohody, a tudíž skutečný dopad jejich protiprávního jednání na hospodářskou soutěž. V rámci této druhé části analýzy sledovala Komise zejména cíl zajištění odrazující úrovně pokuty.

196 Přitom je třeba připomenout, že v rámci této analýzy Komise rozdělila dané podniky do tří kategorií na základě obratu dosaženého jednotlivými podniky na úrovni EHP z prodeje výrobků dotčených tímto řízením, včetně hodnoty vlastní spotřeby jednotlivých podniků. Výsledkem je podíl na trhu představující relativní váhu jednotlivých podniků v rámci protiprávního jednání a jejich hospodářskou schopnost způsobit významnou škodu soutěžitelům (body 289 až 291 odůvodnění rozhodnutí).

197 Komise tedy v rozporu s tvrzeními žalobkyň neposoudila nezbytnost odrazení ve vztahu k dotčeným podnikům bez rozdílu a jednotně, ale naopak zohlednila jejich význam na dotčeném trhu na základě jejich příslušných obrátů.

198 Žalobkyně zadruhé uvádí, že Komise v rozhodnutí požaduje od dotčených podniků, aby ukončily protiprávní jednání, zatímco dotčené podniky ukončily protiprávní jednání již v prosinci 1999, o více než čtyři roky dříve, což prokazuje, že Komise založila své posouzení nezbytného odrazení na nepravdivé okolnosti.

199 Tento žalobní důvod musí být odmítnut jako důvod zakládající se na nesprávném předpokladu. Ze samotného čtení bodu 268 odůvodnění a článku 3 rozhodnutí totiž vyplývá, že příkaz určený podnikům, kterým bylo určeno rozhodnutí, okamžitě ukončit, pokud tak dosud neučinily, zjištěné protiprávní jednání nevykazuje žádné spojení s posouzením odrazení, které provedla Komise.

200 Žalobkyně zatřetí tvrdí, že jsou obětmi diskriminace ve srovnání s SGL, neboť Komise posoudila nezbytnost odrazení bez ohledu na skutečnost, že SGL, jako podnik kótovaný na burze, má snazší přístup na finanční trhy.

201 Je třeba připomenout, že, jak bylo prokázáno v bodech 184 až 187 výše, zařazení Schunk a SGL do téže kategorie na základě jejich obrátů z prodeje dotčených výrobků nepředstavuje žádnou diskriminaci ke škodě Schunk.

202 Za předpokladu, že by podnik kótovaný na burze mohl snáze mobilizovat prostředky nezbytné k zaplacení pokuty, by taková situace případně mohla odůvodnit uložení

proporcionálně vyšší pokuty s cílem zajistit jí dostačující odrazující účinek ve srovnání s pokutou uloženou podniku, který se dopustil téhož protiprávního jednání, ale nedisponuje takovými prostředky.

203 Za těchto okolností by případné porušení zásady zákazu diskriminace ze strany Komise mohlo vést pouze ke zvýšení pokuty uložené SGL, a nikoli ke snížení pokuty uložené Schunk, jak to posledně jmenovaná požadovala ve svých písemnostech. Je třeba v tomto ohledu připomenout, že dodržování zásady rovného zacházení musí být v souladu s dodržováním zásady legality, podle níž nikdo nemůže ve svůj prospěch uplatňovat protiprávnost, k níž došlo ve prospěch jiné osoby (rozsudek Soudního dvora ze dne 4. července 1985, *Williams v. Účetní dvůr*, 134/84, Recueil, s. 2225, bod 14; rozsudky Soudu ze dne 14. května 1998, *SCA Holding v. Komise*, T-327/94, Recueil, s. II-1373, bod 160, a LR AF 1998 v. *Komise*, bod 43 výše, bod 367).

204 Žalobkyně začtvrté tvrdí, že nepřiměřenost pokuty uložené Komisí je zjevná s ohledem na pokuty uložené v rámci „téže věci“ protitrustovými orgány Spojených států, jejichž trh je víceméně stejně velký jako v trh v Evropě.

205 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že výkon pravomocí orgánů třetích států pověřených ochranou volné hospodářské soutěže v rámci jejich územní působnosti se řídí požadavky, které jsou vlastní uvedeným státům. Základní prvky právních řádů jiných států v oblasti hospodářské soutěže totiž zahrnují nejen zvláštní účely a cíle, ale rovněž vedou k přijetí zvláštních hmotněprávních pravidel, jakož i k velmi rozličným právním následkům ve správní, trestněprávní či občanskoprávní oblasti, jestliže orgány uvedených států shledaly existenci protiprávního jednání porušujícího pravidla v oblasti hospodářské soutěže (rozsudek Soudního dvora ze dne 29. června 2006, *SGL Carbon v. Komise*, C-308/04 P, Sb. rozh. s. I-5977, bod 29).

- 206 Právní situace je naproti tomu zcela jiná, když se na podnik v oblasti hospodářské soutěže použije výlučně právo Společenství a právo jednoho nebo několika členských států, tedy v případě, kdy se kartelová dohoda omezuje výlučně na oblast územní působnosti právního řádu Evropského společenství (rozsudek ze dne 29. června 2006, SGL Carbon v. Komise, bod 205 výše, bod 30).
- 207 Z toho vyplývá, že když Komise ukládá sankce za protiprávní jednání podniku, dokonce i když má toto jednání původ v kartelové dohodě mezinárodní povahy, je jejím cílem chránit volnou hospodářskou soutěž na společném trhu, což je podle čl. 3 odst. 1 písm. g) ES základním cílem Společenství. Z důvodu zvláštní povahy právních zájmů chráněných na úrovni Společenství se totiž posouzení provedená Komisí na základě jejích pravomocí v dané věci mohou významně lišit od posouzení provedených orgány třetích států (rozsudek ze dne 29. června 2006, SGL Carbon v. Komise, bod 205 výše, bod 31).
- 208 Co se týče údajného nedodržení zásady proporcionality nebo zásady ekvity dovolávaných žalobkyněmi, je třeba poznamenat, že jakákoli úvaha vycházející z existence pokut uložených orgány třetího státu přichází v úvahu pouze v rámci posuzovací pravomoci, kterou má Komise při stanovení pokut za protiprávní jednání porušující právo hospodářské soutěže Společenství. V důsledku toho, ačkoli nelze vyloučit, že Komise zohlední pokuty dříve uložené orgány třetích států, není k tomu nicméně povinna (rozsudek ze dne 29. června 2006, SGL Carbon v. Komise, bod 205 výše, bod 36).
- 209 Cíl odrazení, který je Komise oprávněna sledovat při stanovení výše pokuty, totiž směřuje k zajištění dodržování pravidel hospodářské soutěže stanovených Smlouvou o ES podniky při uskutečňování jejich činností na společném trhu (viz v tomto smyslu rozsudek ACF Chemiefarma v. Komise, bod 191 výše, body 173 až 176). V důsledku toho není Komise při posuzování odrazující povahy pokuty, kterou ukládá za porušení

uvedených pravidel, povinna zohlednit případné sankce uložené podniku za porušení pravidel hospodářské soutěže třetích států (rozsudek ze dne 29. června 2006, SGL Carbon v. Komise, bod 205 výše, bod 37).

210 V projednávané věci postačí připomenout, že kartelová dohoda, která je předmětem rozhodnutí, se omezuje výhradně na oblast územní působnosti právního řádu Evropského společenství, a že v rámci posouzení odrazující povahy pokut tedy Komise nebyla povinna jakkoli zohlednit sankce uložené americkými orgány podnikům, které porušily vnitrostátní pravidla hospodářské soutěže. S ohledem na zvláštnosti kontroly a potlačování protiprávních jednání v právu hospodářské soutěže Spojených států, s nimiž je spojen význam žalob na náhradu škody a trestních řízení, se žalobkyně nemohou za účelem prokázání nepřiměřenosti pokuty, která jim byla uložena v rozhodnutí, platně dovolávat pokut uložených v rámci řízení v daném třetím státě.

Ke spolupráci Schunk

211 Je třeba připomenout, že Komise má širokou posuzovací pravomoc, co se týče metody výpočtu pokut, a v tomto ohledu může vzít v potaz celou řadu okolností, mezi něž patří i spolupráce dotčených podniků v průběhu šetření vedeného útvary tohoto orgánu. V rámci toho musí Komise učinit komplexní skutkové posouzení, jako je posouzení spolupráce těchto jednotlivých podniků (rozsudek ze dne 10. května 2007, SGL Carbon v. Komise, bod 153 výše, bod 81).

212 Komise má v tomto ohledu široký prostor pro uvážení při posuzování kvality a užitečnosti spolupráce poskytnuté podnikem, zejména pak v porovnání s přispěním ostatních podniků. (rozsudek ze dne 10. května 2007, SGL Carbon v. Komise, bod 153 výše, bod 88).

213 Komise ve svém sdělení o spolupráci vymezila podmínky, za kterých mohou být podniky, které s ní v průběhu jejího šetření kartelové dohody spolupracují, osvobozeny od pokut nebo využít snížení pokuty, kterou by jinak musely zaplatit (viz bod A odst. 3 sdělení o spolupráci).

214 Bod D sdělení o spolupráci stanoví:

„1. Pokud podnik spolupracuje, aniž by byly splněny všechny podmínky uvedené v [bodech] B a C, má nárok na 10% až 50% snížení výše pokuty, která by mu byla uložena, pokud by ke spolupráci nedošlo.

2. Tak tomu může být, zejména pokud:

- před odesláním oznámení námitek podnik poskytne Komisi informace, dokumenty nebo jiné důkazy, které přispívají k prokázání existence spáchaného protiprávního jednání,

- po obdržení oznámení námitek podnik informuje Komisi, že nezpochybňuje věcnou správnost skutkových zjištění, na kterých Komise založila svá obvinění.“
(neoficiální překlad)

215 V projednávané věci bylo společnosti Schunk přiznáno snížení pokuty o 30 % podle bodu D sdělení o spolupráci.

216 K odůvodnění svého posouzení Komise uvedla v bodě 328 odůvodnění rozhodnutí toto:

„Stejně jako [LCL] požádala Schunk o shovívavost po obdržení dopisu, který jí Komise zaslala na základě článku 11 [nařízení č. 17], ale předala své důkazy o měsíc později než [LCL]. Ve svém prohlášení Schunk přiznala existenci kartelové dohody a svoji účast na ní, ale nepředala zprávy z dané doby týkající se setkání kartelu. Nejužitečnějším předaným důkazem je seznam setkání kartelu, jejichž konání Schunk přiznala. Tento seznam obsahuje některá setkání, o nichž Komise nevěděla. Schunk rovněž předala soubor cestovních dokumentů týkajících se několika setkání. Většina se týkala setkání, o nichž Komise již věděla a ohledně kterých požadovala ve svém dopise na základě článku 11 předání veškerých dostupných dokumentů. Během šetření Schunk rovněž odpověděla na několik otázek, které jí Komise položila v rámci její spolupráce při šetření za účelem doplnění informací, které již spontánně předala. Nicméně Komise poznamenává, že na rozdíl od [LCL] Schunk nepřijala opatření za účelem poskytnutí doplňujících informací o kartelové dohodě Komisi. Souhrnně má Komise za to, že důkazy poskytnuté Schunk splňují kritérium spočívající v přispění k prokázání existence protiprávního jednání.“ (neoficiální překlad)

- 217 Komise rovněž uvedla, že Schunk jí po obdržení oznámení námitek informovala, že nezpochybňuje věcnou správnost skutkových zjištění, na kterých Komise založila své obvinění (bod 329 odůvodnění rozhodnutí).
- 218 Je třeba zdůraznit, že není nijak zpochybněna skutečnost, že Schunk při přijetí rozhodnutí splnila podmínky stanovené v bodě D odst. 2 první a druhé odrážce sdělení o spolupráci. Spor se týká pouze výše přiznaného snížení, která činí 30 % ve srovnání s 40 % ve prospěch LCL, s tím, že oběma podnikům bylo poskytnuto totéž snížení o 10 % z důvodu nezpochybnění věcné správnosti skutkových zjištění. Schunk v podstatě tvrdí, že odůvodnění tohoto rozdílu uvedené v rozhodnutí je nesprávné a že se jedná o diskriminaci.
- 219 Ohledně tvrzení společnosti Schunk, že reagovala lépe než LCL, je třeba uvést, že po obdržení žádosti o informace v dopise Komise ze dne 2. srpna 2002 napsaném v angličtině Schunk dne 8. srpna 2002 požádala o jeho německé znění, které obdržela dne 4. října 2002. To podle Schunk vysvětluje, proč mohla poskytnout odpověď na žádost o informace až dne 25. října 2002, tedy pouhé tři týdny po obdržení uvedené žádosti přeložené do němčiny, zatímco LCL odpověděla až sedm týdnů po obdržení žádosti o informace, která jí byla zaslána.
- 220 Je však třeba konstatovat, že SKT psala Komisi ode dne 2. září 2002, aby ji informovala o svém záměru s ní spolupracovat v rámci správního řízení a ověřila, zda kromě odpovědí na žádosti o informace mohla Komisi sdělit další užitečné informace s ohledem na důkazy, které již daný orgán měl.

- 221 Dne 30. září 2002 SKT prostřednictvím svého advokáta předložila své podrobné poznámky a výtky týkající se obsahu žádosti o informace, v nichž provedla zejména exegetickou analýzu žádosti o informace za účelem prokázání, že položené otázky šly nad rámec vymezený judikaturou a že odpovědi na uvedené otázky, jakož i poskytnutí odpovídajících důkazů přesahovaly z právního hlediska spolupráci od podniku vyžadovanou. SKT nicméně uvedla, že dobrovolně odpoví na uvedené otázky a že informace přesahující požadovanou spolupráci jsou v její odpovědi uvedeny šedým písmem.
- 222 Dané dvě listiny SKT prokazují dokonalé pochopení žádosti o informace před jejím překladem do německého jazyka a za těchto okolností žalobkyně nemohou vážně uplatňovat, že mohly přispět až po obdržení uvedeného překladu.
- 223 K tomuto zjištění se přidává skutečnost, že LCL rovněž obdržela žádost o informace v angličtině, a nikoli ve francouzštině, a poskytla informace o dotčených dohodách a jednání ve vzájemné shodě dne 22. srpna 2002, poté 24. a 30. září 2002. Za těchto okolností je správné, že Komise dospěla k závěru, že SKT poskytla své důkazy přinejmenším o měsíc později než LCL.
- 224 I za předpokladu, že by posledně uvedený závěr mohl být považován za nesprávný s ohledem na to, že bylo zohledněno pouze obdržení německého překladu žádosti o informace, další důvody uvedené v bodě 328 odůvodnění rozhodnutí odůvodňují napadené rozdílné zacházení.
- 225 Jak vyplývá z bodu 328 odůvodnění rozhodnutí, Komise v zásadě založila své posouzení přiznaného snížení na hodnotě přispění ze strany společnosti SKT. Je třeba v tomto

ohledu připomenout, že podle judikatury je základem pro snížení pokut v případě spolupráce podniků podílejících se na protiprávním jednání porušujícím právo Společenství v oblasti hospodářské soutěže úvaha, podle níž taková spolupráce usnadňuje úlohu Komise, jejímž cílem je prokázat existenci protiprávního jednání a případně jej ukončit (rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 44 výše, bod 399; rozsudky Soudu BPB de Eendracht v. Komise, bod 42 výše, bod 325; ze dne 14. května 1998, Finnboard v. Komise, T-338/94, Recueil, s. II-1617, bod 363, a Mayr-Melnhof v. Komise, bod 165 výše, bod 330).

226 Komise měla jednak v podstatě za to, že důkazy poskytnuté SKT měly pouze malou přidanou hodnotu s ohledem na důkazy, které již měla v držení.

227 Poznámává, aniž by to Schunk zpochybnila, že od SKT obdržela seznam setkání kartelu, přičemž o většině z nich už věděla, a některá odpovídala oficiálním setkáním evropského profesního sdružení odvětví, tedy ECGA.

228 Komise v rozporu s tvrzeními Schunk v bodě 328 odůvodnění rozhodnutí neuvedla, že SKT nepředala dokumenty vztahující se k rozhodné době z hlediska daného skutkového stavu. Mimoto je nesporné, že SKT spolu s odpovědí na žádost o informace předala korespondenci adresovanou zástupcům ECGA a velký počet dokumentů prokazujících přepravu a hotelové pobyty spojené se setkáními kartelu uvedenými na seznamu. Uvedené dokumenty nicméně nepředstavují „zprávy“ či protokoly o obsahu setkání, k nimž se vztahují.

229 Jak správně zdůrazňuje Komise ve svých písemnostech, seznam setkání a příslušné cestovní dokumenty měly smysl pouze ve vztahu k informacím poskytnutým ostatními podniky ohledně obsahu dotčených setkání. A jednak Komise uvedla, aniž by to Schunk zpochybnila, že ačkoli SKT odpověděla na několik otázek, které jí byly za účelem doplnění informací již spontánně poskytnutých položeny v rámci spolupráce při šetření, uvedený podnik na rozdíl od LCL nepřijal opatření za účelem poskytnutí doplňujících informací o kartelové dohodě.

230 Schunk dále tvrdí, že v bodě 328 odůvodnění rozhodnutí Komise zdůrazňuje skutečnost, že ke spolupráci z její strany došlo až po obdržení žádosti o informace, a to v rozporu s judikaturou, podle které tato okolnost nepředstavuje důvod, aby byla spolupráce považována za méně hodnotnou.

231 První věta bodu 328 odůvodnění rozhodnutí zní takto:

„Stejně jako [LCL] požádala Schunk o shovívavost po obdržení dopisu, který jí Komise zaslala na základě článku 11, ale předala své důkazy o měsíc později než [LCL].“
(*neoficiální překlad*)

232 S ohledem na tuto formulaci se výklad provedený Komisí v žalobní odpovědi, podle kterého daná věta znamená, že zohlednila pouze informace jdoucí nad rámec povinnosti poskytnout informace podle článku 11 nařízení č. 17, zdá velmi široký a nelze jej přijmout. Ze znění výše uvedeného bodu odůvodnění vyplývá, že Komise za účelem posouzení výše snížení, které mohlo být přiznáno na základě příspěví ze strany SKT, zohlednila okamžik, kdy bylo požádáno o shovívavost podle sdělení o spolupráci.

- 233 Schunk odkazuje na rozsudek Soudu ze dne 9. července 2003, Daesang a Sewon Europe v. Komise (T-230/00, Recueil, s. II-2733, bod 139), a uplatňuje, že takové zohlednění je v rozporu s judikaturou. Avšak z bodu 139 citovaného rozsudku, výslovně uvedeného společností Schunk, vyplývá, že je v dané věci zcela nerelevantní. V daném rozsudku měl Soud za to, že „odepření“ žalobkyním nároku na snížení uvedené v bodě C sdělení o spolupráci, a nikoli v bodě D jako v projednávané věci, z důvodu, že jim byla zaslána žádost o informace, bylo v rozporu s podmínkami uloženými daným ustanovením.
- 234 Ve skutečnosti z judikatury vyplývá, jak bylo uvedeno, že Komise má široký prostor pro uvážení při posuzování kvality a užitečnosti spolupráce poskytnuté podnikem (rozsudek ze dne 10. května 2007, SGL Carbon v. Komise, bod 153 výše, bod 88) a v rámci celkového posouzení může zohlednit skutečnost, že jí daný podnik předal dokumenty až po obdržení žádosti o informace (rozsudek LR AF 1998 v. Komise, bod 43 výše, bod 365, potvrzený v rámci kasačního opravného prostředku rozsudkem Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 44 výše, bod 408), aniž by však tato skutečnost mohla být považována za určující pro snížení významu spolupráce poskytnuté podnikem na základě bodu D odst. 2 první odrážky sdělení o spolupráci (rozsudek Tokai I, bod 84 výše, bod 410). Bod 328 odůvodnění rozhodnutí uvedenou judikaturu nepopřel.
- 235 Ze čtení bodů 324 a 328 odůvodnění rozhodnutí v každém případě vyplývá, že Komise jak vůči Schunk, tak vůči LCL zohlednila skutečnost, že uvedené dva podniky požádaly o shovívavost podle ustanovení sdělení o spolupráci po obdržení žádosti o informace, a že tedy v tomto ohledu byly předmětem rovného zacházení.
- 236 Je třeba nakonec uvést, že Schunk ve svých písemnostech zdůrazňuje některá vyjádření Komise uvedená v rozhodnutí a týkající se informací poskytnutých LCL. V rozsahu, v jakém Schunk uplatňuje neoprávněné snížení pokuty uložené LCL, a i za předpokladu, že Komise neoprávněně přiznala tomuto podniku snížení nesprávným uplatněním sdělení o spolupráci, je třeba připomenout, že dodržení zásady rovného

zacházení musí být slučitelné s dodržením zásady legality, podle které nikdo nemůže ve svůj prospěch uplatňovat protiprávnost, ze které má prospěch jiná osoba (rozsudek Williams v. Účetní dvůr, bod 203 výše, bod 14; rozsudky ze dne 14. května 1998, SCA Holding v. Komise, bod 203 výše, bod 160, a LR AF 1998 v. Komise, bod 43 výše, bod 367).

- ²³⁷ Z výše uvedených úvah vyplývá, že žalobní důvod vycházející z nesprávného posouzení spolupráce žalobkyně, které provedla Komise, a z diskriminačního zacházení ve vztahu k SGL musí být zamítnut.

Ke vzájemné žalobě Komise

- ²³⁸ Komise navrhuje, aby Soud využil své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci, kterou mu uděluje článek 229 ES a článek 17 nařízení č. 17, a zvýšil pokutu uloženou žalobkyním, které poprvé před Soudem zpochybnilly skutečnosti uvedené v oznámení námitek. Schunk zpochybňuje samotnou možnost Komise podat návrh na zvýšení pokuty a v každém případě její opodstatněnost.

K přípustnosti

- ²³⁹ Soudu byla v projednávané věci předložena žaloba, podaná Schunk na základě článků 230 ES a 231 ES, směřující ke zrušení rozhodnutí a podpůrně ke snížení uložené pokuty.

- 240 Je třeba připomenout, že v souladu s článkem 229 ES mohou nařízení vydaná zejména Radou na základě ustanovení Smlouvy na Soudní dvůr přenést pravomoc soudního přezkumu v plné jurisdikci týkající se sankcí, které tato nařízení stanoví.
- 241 Takovou pravomoc udělil soudu Společenství článek 17 nařízení č. 17, který stanoví, že „Soudní dvůr má neomezenou pravomoc ve smyslu článku [229 ES] přezkoumat rozhodnutí, jimiž Komise stanovila pokutu nebo penále“.
- 242 Soud je v rámci své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci, kterou mu přiznává článek 229 ES a článek 17 nařízení č. 17, příslušný k posouzení přiměřenosti výše pokut (rozsudky Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, KNP BT v. Komise, C-248/98 P, Recueil, s. I-9641, bod 40; Cascades v. Komise, bod 167 výše, bod 41, a Weig v. Komise, C-280/98 P, Recueil, s. I-9757, bod 41). Pravomoci soudu Společenství se totiž v rámci pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci neomezují na zrušení napadeného rozhodnutí, jak uvádí článek 231 ES, ale umožňují mu sankci uloženou tímto rozhodnutím změnit (usnesení FNICGV v. Komise, bod 85 výše, bod 24).
- 243 Soud Společenství je tedy oprávněn, nad rámec pouhého přezkumu legality sankce, nahradit posouzení Komise svým posouzením, a tedy uložené pokuty nebo penále zrušit, snížit nebo zvýšit (rozsudek Soudního dvora ze dne 8. února 2007, Groupe Danone v. Komise, C-3/06 P, Sb. rozh. s. I-1331, bod 61).
- 244 Za těchto okolností, ačkoli je výkon pravomoci přezkumu v plné jurisdikci nejčastěji požadován žalobci ve smyslu snížení pokuty, nic nebrání tomu, aby Komise mohla rovněž předložit soudu Společenství otázku výše pokuty a podat žádost o její zvýšení.

- 245 Taková možnost je ostatně výslovně uvedena v bodě E odst. 4 sdělení o spolupráci, který stanoví, že pokud „podnik, kterému byla snížena pokuta za to, že nezpochybnil věcnou správnost skutkových zjištění, zpochybní tuto věcnou správnost poprvé v žalobě na neplatnost před Soudem [...], Komise Soudu v zásadě navrhne zvýšení pokuty, kterou tomuto podniku uložila“ (*neoficiální překlad*). Návrh podaný Komisí v projednávané věci je založen právě na uvedeném ustanovení.
- 246 Je třeba krom toho uvést, že výkon pravomoci přezkumu v plné jurisdikci soudy Společenství nezbytně spadá do rámce přezkumu aktů orgánů Společenství, a konkrétněji přezkumu žaloby na neplatnost. Článek 229 ES totiž pouze rozšiřuje rozsah pravomocí soudu Společenství v rámci žaloby upravené článkem 230 ES (usnesení FNICGV v. Komise, bod 85 výše, bod 25).
- 247 Z toho vyplývá, že argumentace společnosti Schunk, podle které je návrh na zvýšení pokuty ze strany Komise neslučitelný s článkem 230 ES a nezohledňuje předmět sporu vymezený v žalobě, musí být odmítnuta.
- 248 Mimoto argument společnosti Schunk, podle kterého výše uvedený návrh porušuje „zásadu dobré víry“ v rozsahu, v jakém je odůvodněný chováním, o kterém Komise věděla již během správního řízení, musí být rovněž zamítnut jako vycházející z nesprávného čtení písemností Komise.
- 249 Jak totiž bylo uvedeno, návrh na zvýšení pokuty je odůvodněný přístupem Schunk, jež podle Komise zpochybňuje poprvé před soudem skutková zjištění uznaná dříve během správního řízení.

250 Z výše uvedených úvah vyplývá, že uvedený návrh musí být prohlášen za přípustný a Soudu přísluší rozhodnout ve věci samé.

K věci samé

251 S ohledem na pravomoc udělenou Soudu zvýšit pokutu uloženou na základě nařízení č. 17 je třeba určit, zda, jak v podstatě tvrdí Komise, okolnosti projednávané věci odůvodňují zrušit snížení o 10 % přiznané společnosti Schunk na základě její spolupráce, což by vedlo ke zvýšení konečné částky pokuty.

252 Na základě bodu D odst. 2 druhé odrážky sdělení o spolupráci má podnik nárok na snížení pokuty, pokud „po obdržení oznámení námitek [...] informuje Komisi, že nezpochybňuje věcnou správnost skutkových zjištění, na kterých Komise založila svá obvinění“ (*neoficiální překlad*).

253 V projednávané věci je třeba uvést, že návrhová žádání žalobkyň nesměřují pouze ke snížení pokuty, ale také ke zrušení rozhodnutí jako takového a že v rámci argumentace rozvinuté na podporu žalobních důvodů vycházejících z porušení zásady proporcionality a zásady rovného zacházení žalobkyně přímo zpochybňují skutečnosti, které jim byly vytýkány v oznámení námitek a na kterých bylo založeno prokázání porušení článku 81 ES.

- 254 Jak bylo uvedeno výše, žalobkyně zpochybnily poprvé před Soudem dohody o zákazu reklamy, protisoutěžní praktiky týkající se výrobků určených výrobci automobilových dílů a výrobci spotřebního zboží a systém kontroly provádění koluzivních dohod, na kterých zejména bylo v rozhodnutí založeno konstatování porušení článku 81 ES.
- 255 Komise uvádí, že žalobkyně rovněž zpochybnily poprvé v žalobě význam dokumentu uvedeného na straně č. 9823 procesního spisu (příloha A 21), který se týkal výrobců automobilových dílů a spotřebního zboží, jakož i dohod týkajících se vyloučení soutěžitelů.
- 256 Výše uvedený dokument se vztahuje ke zpochybnění týkajícímu se protisoutěžních praktik týkajících se výrobků určených výrobci automobilových dílů a výrobci spotřebního zboží uvedeného v bodě 254 výše.
- 257 Ohledně dohod týkajících se vyloučení soutěžitelů Komise odkazuje na žalobní důvod žalobkyň vycházející z neexistence globálního plánu účastníků kartelové dohody směřujícího k trvalé změně struktury hospodářské soutěže na trhu prostřednictvím převzetí podniků, jenž, jak bylo uvedeno, je založen na zjevně nesprávném čtení bodu 173 odůvodnění rozhodnutí, a nemůže být tedy analyzován jako opožděné zpochybnění vytýkaných skutečností.
- 258 Je třeba v této fázi připomenout, že tři zpochybnění uvedená v bodě 254 výše byla zamítnuta na základě judikatury, podle které jsou skutková zjištění výslovně uznaná podnikem v rámci správního řízení považována za prokázaná, takže tento podnik již nemůže rozvíjet žalobní důvody směřující k jejich napadení v rámci soudního řízení (rozsudek Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients v. Komise, bod 84 výše, bod 227; rozsudek Tokai I, bod 84 výše, bod 108, a rozsudek Tokai II, bod 56 výše, body 324 a 326).

259 Za těchto okolností není namístě zrušit minimální snížení o 10 % přiznané společnosti Schunk na základě bodu D odst. 2 druhé odrážky sdělení o spolupráci, a vzájemná žaloba Komise tedy musí být zamítnuta (viz v tomto smyslu rozsudek Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients v. Komise, bod 84 výše, bod 369).

260 Ještě je třeba uvést, že Komise ve svých písemnostech odkazuje na rozsudek Tokai I, bod 84 výše, v němž Soud vyhověl návrhovému žádání Komise směřujícímu ke zvýšení pokuty, ačkoli argumentace žalobkyně nezpochybňovala výslovně uznaná skutková zjištění, s uvedením, že Komise, proti všemu očekávání, které mohla důvodně založit na objektivní spolupráci žalobkyně v průběhu správního řízení, byla nucena vypracovat a předložit v řízení před Soudem obranu namířenou proti zpochybnění protiprávních skutečností, o kterých měla právem za to, že je žalobkyně již nezpochybní.

261 Písemnosti Komise připouští myšlenku, že totéž, co bylo uplatněno v případě, kdy hypotéza či argumentace žalobkyně nezpochybnila výslovně uznaná skutková zjištění, musí být nezbytně uplatněno v případě, kdy, jako v projednávané věci, dojde k pozdějšímu zpochybnění uznaných skutkových zjištění během správního řízení.

262 Jak správně zdůrazňují žalobkyně, čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 stanoví, že výše pokuty může být určena pouze v závislosti na závažnosti a době trvání protiprávního jednání. Skutečnost, že Komise musela vypracovat obhajobu vztahující se ke zpochybnění skutkových zjištění, o nichž se mohla právem domnívat, že je žalobkyně již nezpochybní, nemůže, s ohledem na uvedená dvě výhradní kritéria určení výše pokuty, být důvodem pro zvýšení pokuty. Jinými slovy, náklady nesené Komisí z důvodu řízení před Soudem nejsou kritériem pro určení výše pokuty a musí být zohledněny pouze v rámci uplatnění ustanovení jednacímho řádu týkajících se náhrady nákladů.

263 S ohledem na vše, co bylo uvedeno výše, musí být zamítnuta všechna návrhová žádání předložená v rámci projednávané žaloby.

K nákladům řízení

264 Podle čl. 87 odst. 2 jednacího řádu se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a žalobkyně neměly ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedeným uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů

SOUD (pátý senát)

rozhodl takto:

- 1) **Žaloba se zamítá.**
- 2) **Schunk GmbH a Schunk Kohlenstoff-Technik GmbH se ukládá náhrada nákladů řízení.**

Vilaras

Prek

Ciucă

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 8. října 2008.

Vedoucí soudní kanceláře

Předseda

E. Coulon

M. Vilaras

Obsah

Skutkový základ sporu	II - 2580
Řízení a návrhová žádání účastnic řízení	II - 2586
Právní otázky	II - 2588
K návrhu na zrušení rozhodnutí	II - 2588
K námitce protiprávnosti čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17	II - 2589
Ke společné a nerozdílné odpovědnosti Schunk GmbH a SKT	II - 2598
Ke zpochybnění protiprávního jednání	II - 2605
– Úvodní úvahy	II - 2605
– K zákazu reklamy	II - 2609
– K dodávkám uhlíkových bloků	II - 2610
– K protisoutěžním praktikám týkajícím se výrobců automobilových dílů a výrobců spotřebního zboží.	II - 2612
– K neexistenci globálního plánu účastníků kartelové dohody směřujícího k trvalé změně struktury hospodářské soutěže na trhu prostřednictvím převzetí podniků	II - 2618
– K existenci obzvláště sofistikovaného mechanismu kontroly a provádění dotčených dohod.	II - 2620
K návrhu na snížení pokuty	II - 2623
K údajnému nadhodnocení závažnosti protiprávního jednání, pokud jde o jeho povahu a účinky, ze strany Komise	II - 2623
– K povaze protiprávního jednání	II - 2624
– K účinkům protiprávního jednání.	II - 2629
K rozdělení podniků do kategorií	II - 2633
	II - 2659

K odrazujícím účinku	II - 2639
Ke spolupráci Schunk	II - 2644
Ke vzájemné žalobě Komise	II - 2652
K přípustnosti	II - 2652
K věci samé	II - 2655
K nákladům řízení	II - 2658